

Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie.

Miesięcznik Duchowieństwa Archidiecezji Warszawskiej

Cena pojedynczego zeszytu 1 zł.
Prenumerata roczna 10 zł.

Ogłoszenia w stosunku 75 zł.
za stronicę.

Ręko isów, przystanych do druku, Redakcja nie zwraca.

Adres Redakcji: **Warszawa, Miodowa 17.**

W sprawach prenumeraty i innych
adminstracyjnych adres:
Kurja Metropolitalna, Miodowa 17.

Zeszyty zamienne i egzemplarze re
cenzyjne należy nadsyłać pod adre
sem Redaktora: **Miodowa 17.**

DZIAŁ URZĘDOWY.

Rozporządzenia Stolicy Apostolskiej.

Treść: „Acta Apostolicae Sedis“ Nr. 6.

Acta Pii PP. XI: Constitutiones Apostolicae. Litterae Apostolicae. Epistolae.

Acta SS. Congregationum: S. C. Consistorialis: I. Eistetten. De finibus dioecesis. II. Ratisbonen: Dismembrationis. III. Auriem. Dismembrationis et agregationis. Provisio Ecclesiarum.

S. C. de Propaganda Fide: Promulgantur Statuta et favores Piae Unionis Cleri pro missionibus.

S. C. Rituum: I. Neapolitana. De miraculis ven. Joannae A. Thouret. II. Neapolitana. Super dubio de tuto in eadem causa. III. Brixien.

De miraculis ven. Bartholomaeae Capitanio. IV. Damascen. De Martyrio ven. Emmanuelis Ruiz et sociorum.

Treść: Acta Apostolicae Sedis Nr. 7.

Acta Pii PP. XI: **Sacrum Consistorium**, Creatio et publicatio S. R. E. Cardinalium **Aloissi Capotosti**, Ep. tit. Thermensis, Adiutor. a Secretis sacri Consilii de disciplina Sacramentorum, **Caroli Perosi**, Supremae S. Officii Congr. Adessoris et **Bonaventurae Cerretti**.

Provisio Ecclesiarum, Beatissimus Pater die 24 iunii 1926 sequentes proposuit Ecclesias: **Metropolitanae Ecclesiae Gnesnensi et Posnaniensi**

sedibus invicem perpetuo unitis, praefecit R. P. D. **Augustum Hlond**, hactenus Episcopum Katowicensem.

Metropolitanae Ecclesiae Vlnensi, R. P. D. **Romualdum Jałbrzykowski**, hactenus Episcopum Lomzensem.

Cathedrali Ecclesiae Lomzensi, R. P. E. **Stanislaum Łukomski**, hactenus Episcopum titolarem Siccensem.

Cathedrali Ecclesiae Katowicensi, R. D. **Arcadium Lisiecki**.

Epistola Apostolica ad R. P. VI. Ledochowski, praepositum Generalem Societatis Jesu, altero exeunte saeculo a decretis Aloisio Gonzagae sanctorum caelitem honoribus. **Litterae Apostolicae Epistola** ad. Emum. P. D. Joannem tit. S. Pancratii S. R. E. Presb. Card. **Bonzano**, quem legatum mittit Chicagiam ad Congressum Eucharisticum.

S. C. de Religiosis: Approbationes. **S. C. de Propaganda Fide**: I. Nominations: II. Approbationes. **S. C. Rituum**: I. Damascena. Decretum super tuto in causa Ven. Emanuelis Ruiz et Soc. II. Abyssinen. Decretum super martyrio Ven Abba Ghebre. III. Dubia circa consecrationem SS. Cordi Jesu.

Acta Tribunalium: **S. Poenitentaria Apostolica**: Indulgentiae. **S. Romana Rota**: Citationes edictales.

Acta Officiorum: **Secretaria Status**. Litterae Circulares ad omnes nuntios, internuntios et delegatos Apostolicae Sedis, et ad omnes Ordinarios Italiae, de rei catholicae iniqua conditione in Mexico.

S. C. Consistorialis: Nonantulan. Decretum unionis. **S. C. Rituum**: I. Brixien. Decretum superdubiis de tuto in causa Ven. Bartholomaeae Capitano. II. Vivazien. seu Claromontana. Decretum super Martyrio Venn. Jacobi Salesii et Guillelmi Saltamochii. III. Dubia circa imaginem vel statuam SS-mi Cordis Jesu in altari SS-mi Sacramenti Collocatum.

Treść: „Acta Apostolicae Sedis“ Nr. 8.

Acta Pii PP. XI. **Motu Proprio** novum conditur pontificium missionarium institutum ex unione Pont. Seminarii SS. App. Petri et Pauli de Urbe et Collegii pro Missionibus exteris Mediolanen. **Litterae Apostolicae. Epistolae**.

Acta SS. Congregationum: **Suprema S. C. S. Officii**: Comunicato. **S. C. Consistorialis**: I Uberaben. Decretum translationis. II. Vacien. De finibus dioecesis. III. Provisio Ecclesiarum. IV. Designatio.

SUPREMA SACRA CONGREGATIO S. OFFICII.

Ad omnes locorum ordinarios cum apostolica sede pacem et comunione habentes: de crematione cadaverum.

INSTRUCTIO

Cadaverum cremationis praxi nonnullis in regionibus, posthabitis iteratis Sedis Apostolicae in contrarium declarationibus atque ordinationibus, in dies, ut relatum est, invalescente, ne tam gravis abusus, ubi iam obtinuit, confirmetur aliove

extendatur, Suprema haec Sacra Congregatio Sancti Officii muneris sui esse ducit locorum per orbem Ordinariorum hac super re attentionem denuo instantiusque, probante SSmo Domino Nostro, excitare.

Et primo quidem, quum non pauci etiam inter catholicos, barbarum hunc morem, nedum christianae sed et naturalis erga defunctorum corpora pietatis sensu; constatique Ecclesiae, inde a primis eius initiis, disciplinae plane repugnantem, velut unum e potioribus hodierni, ut aiunt, civili progressus scientiaeque valetudinis tuendae meritis celebrare non dubitent; haec eadem Sacra Congregatio christiani gregis Pastores quam vehemetissime hortatur ut conceditas sibi oves omnimodis docendas curent hoc reapse consilio a christiani nominis hostibus cadaverum cremationem laudari ac propagari ut, animis a mortis consideratione speque corporum resurrectionis paulatim aversis, materialismo sternatur via. Quamvis igitur cadaverum crematio, quippe non absolute mala, in extraordinariis rerum adiunctis, ex certa, gravique boni publici ratione, permitti queat et revera permittatur; communiter tamen ac velut ex regula ordinaria eidem operam vel favorum praestare, impium et scandalosum ideoque graviter illicitum esse nemo non videt; meritoque proinde a Summis Pontificibus pluries, novissime vero per recens editum Codicem iuris canonici (can. 1203 § 1) reprobata fuisse ac reprobari.

Ex quo etiam patet quod, etsi iuxta decretum diei 15 decembris 1886 (Collect. P. F., n. 1665) Ecclesiae ritus et suffragia non inhabeantur „quoties agatur de iis quorum corpora non propria ipsorum sed aliena voluntate cremationi subijciuntur“; quum tamen id (ut in ipso decreto expresse adnotatur) eatenus valere tenendum sit, quatenus per opportunam declarationem „cremationem non propria defuncti sed aliena voluntate electam fuisse“ scandalum efficaciter remonent queat, si cubi specialia rerum temporumque adiuncta id sperare non simant, funerum ecclesiasticorum hoc quoque in casu prohibitionem integram manere dubitari non potest.

Valde autem longe a veritate abesse, evidenter, dicendi sunt qui, ex speciosa ratione quod aliquem religionis actum defunctus, dum viveret, exercere solitus esset vel quod ultimo vitae momento pravam voluntatem forte retractare potuerit, licitum censent exsequias ecclesiasticas eidem, praesente cadavere, de more persolvere, licet hoc postea, ex propria ipsius defuncti dispositione, sit igni tradendum. Quum enim de hac coniectata retractatione nihil certo constare queat, nullam ipsius defuncti dispositione, sit igni tradendum. Quum enim de hac

confectata retractatione nihil certo constare queat, nullam ipsius in foro externo rationem haberi posse palam est.

Vix vero motatu dignum videtur, omnibus hisce in casibus in quibus non licet pro defuncto funebria ecclesiastica celebrare, ne licere quidem eius cineres sepultura ecclesiastica donare vel quomodocumque in coemeterio benedicto esservare; sed ad praescriptum canonis 1212 in separato loco esse reponendos. Quodsi forte civilis loci auctoritas, Ecclesiae infensa, vi contrarium exigat, ne desint sacerdotes ad quos spectat, qua pars est animi fortitudine, huic apertae Ecclesiae iniuriam violationi obsistere, emissaque congrua protestatione, ab omni abstineant interventu Tum, data occasione, praestantiam, utilitatem ac sublimem ecclesiasticae sepulturae significationem seu privatim seu publice praedicare ne cessent, ut fideles, Ecclesiae intentionem apprime edocuil, a cremationis impietate deterreantur.

Et quonam, denique, haec omnia ad optatum finem, nisi viribus unitis, haud facile erit deducere; mens est Sacrae Congregationis ut diversarum regionum ecclesiasticarum Sacrorum Antistites, si quando res id exigat, penes proprium Metropolitanam convenientes, insimul exquirant, discutiant, statuant quid ad rem magis opportunum in Domino iudicaverint; et de consiliis hac super re simul initiis deque eorum executione atque effectu Sanctam Sedem deinde informant.

Datum Romae ex Aedibus Sancti Officii die 19 iunii 1926.

R. Card. Merry Del Val.

SACRA CONGREGATIO CONCILII.

Litterae Circulares

ad omnes ordinarios, de sacerdotibus valetudinis vel rusticationis animique causa extra suam dioecesim se conferentibus.

Rme Domine uti Frater. Sacrae huic Congregationi exploratum est, sacerdotes quosdam, aestivis potissimum et autumnalibus temporibus, cum valetudinis causa rusticationem in montibus aut iuxta mare suscipiant, vel ad aquas salubritate praestantes proficiscantur, ut balneo vel ad aquas salubritate praeracto, reliquum diei tempus in voluptuariis conversationibus traducere, theatra, saltatorios ludos, cinematographa, quae vocant, et cetera huiusmodi spectacula adire, quae sacerdotis dignitatem prorsus dedeant. Nonnullos etiam, talaris veste deposita, profanum omnino vestitum induere, ut magis liberi ac soluti evadant.

Huc accedit ut, ceteris etiam temporibus, sacerdotes non desint, qui huiusmodi libertati indulgendo, profanam sibi vestem

induunt quo urbes non notj inuisant, et indecoris et haud honestis spectaculis intersint.

Ut autem gravissimum hoc detrimentum, pro facultate, reparetur, simulque praecaveatur ne huius modi sacerdotum numerus infeliciter increbrescat, ideoque morbus contagione pervugetur, haec Sacra Congregatio Consilli dum postulat ut Ordinarii omnes in hanc rem mentem et animum diligentissime convertant, praescripta quae suquantur servanda decrevit:

1. Sacerdotes qui e propria dioecesi, valetudinas causa, per aliquod tempus discedere cupiant, id Ordinario suo submisserint, tempus pariter denuntiantes profectionis et reditus itemque loca, quo se conferre constituerunt.

2. Curent Ordinarii ut eas causas, quibus innixi sacerdotes facultatem discedendi e dioecesibus postulaverint, accurate reputent ac decernant; postulantium mores vitaeque rationem prius diligenter perpendant et nonnisi caute eiusmodi facultatem largiantur.

3. Exigant insuper ut sui sacerdotes semper eligant ea diversoria seu hospitia quae Dei administratos non dedeant.

4. Ordinarii praetera horum sacerdotum nomina quanto citius Curiae illius dioecesis renuntient, quo iidem se conferrent, itemque significant cum tempus eisdem concessum, tum diversorium seu domum, in qua hospitio excipientur.

5. Itidem sacerdotes, cum ad locum pervenerint, ubi commorari cupiant, quam primum Curiae illius loci se sistant, vel, pro rerum adiunctis, Vicarium foraneum sin minus parochum adeant, qui deinceps rem Ordinario suo referre debet.

6. a) Ordinarii autem locorum, quo sacerdotes valetudinis causa se conferre solent, sacerdotibus inibi commorantibus sedulo attenteque invigilent, vel per se vel per sacerdotes, quibus hoc peculiare munus demandaverint; et ad sacra facienda eos non admittant, nisi iis, quae supra diximus, praescriptis obtemperaverint.

b) Ut autem hi sacerdotes facillius in officio contineantur, opportunas poenas constituent quibus afficientur si scandalum dederint, vel si quoquo modo aliquod egerint, quod sacerdotali munere indignum sit.

c) Comminari etiam possunt *suspensionem ipso facto incurrendam* si publica theatra, cinematographa, ludos saltatories ceteraque huiusmodi profana spectacula adeant, vel si talarem vestem deponant.

d) Denique poenis, ad sacrorum canonum normam, hos ecclesiasticos reapse multent si huiusmodi praescriptis ceterisque Ecclesiae legibus non obtemperaverint.

e) Propriae istorum ecclesiarum Curiae rem diligenter referant, et, si opus fuerint, Sacrae etiam huic Congregationi.

7. Hac in causa, etiam quoad Religiosos, Ordinarii invigilent, poenasque, si deliquerint, ad sacrorum canonum normam decernant, eosque Superioribus maioribus denuntient.

Interim quo per est obsequio fausta Tibi a Domino adprecans permaneo.

Romae, ex Secretaria S. C. Concilii, 1 iulii 1926.

Amplitudinis Tuae

Uti Frater

DONATUS Card. SBARRETTI, *Praefectus*.

† Iulius, Episcopus tit. Lampsacensis, *Secretarius*.

Ustawa ogólna oraz przywileje Związku Misyjnego Duchowieństwa.

Dekret Sw. Kongregacji Rozkrzewiania Wiary.

Ażeby pobożne stowarzyszenie kapłanów, które nosi nazwę „Związek Misyjny Duchowieństwa“, tak usilnie zalecane przez ś. p. Papieża Benedykta XV i szczęśliwie panującego Piusa XI, we wszystkich krajach było należycie i według zamierzeń zakładane, — Św. Kongregacja Rozkrzewiania Wiary uznała za właściwe ogłosić publicznie przejrzone statuty ogólne, do których stosować się winni ci, co pragną pójść za życzeniami Papieskimi oraz zyskiwać dla siebie wszystkie przywileje duchowne, jakie są udzielone dla tegoż stowarzyszenia pobożnego.

O ile w jakimś kraju dla szczególnych okoliczności okaże się konieczność odstąpienia w niektórych punktach od ogólnej ustawy albo też dodania czegośkolwiek do niej, należy uzyskać uprzednio aprobatę od tejże św. Kongregacji.

Oby Bóg Najwyższy sprawił, ażeby wszyscy kapłani chętnie i jaknajliczniej zapisali się do tego stowarzyszenia pobożnego, dla rozbudzenia w sobie coraz większego zapалу do Misji.

Dano w Rzymie, w Pałacu św. Kongregacji Rozkrzewiania Wiary, dnia 4 kwietnia, w uroczystość Zmartwychwstania P. N. Jezusa Chrystusa, 1926 r.

G. M. Kard. Van Rossum, **Prefekt.**

(M. P.)

† F. Marchetti Selvaggiani.

Arcyb. Seleucji, **Sekretarz.**

STATUTY OGÓLNE.

I. O istocie i celu Związku.

1. Pobożny Związek Misyjny Duchowieństwa jest stowarzyszeniem kapłanów, ustanowionem dla wspierania misji Kościoła św. według wskazówek podanych niżej w punkcie 4.

Pobożny ten związek zatwierdzony został przez Stolicę Apostolską oraz obdarzony licznymi przywilejami i szczególnymi łaskami.

2. Za swą patronkę uważa Najśw. Pannę Marię, Królowę Apostołów i misji, pod Jej też szczególną opieką wypełnia cel wyznaczony.

3. Pobożny Związek winien być zakładany w poszczególnych diecezjach według przepisów kan. 708.

4. Związek ten ma na celu obudzenie ducha gorliwości względem nawracania pogan wśród kapłanów, ażeby przez nich lud chrześcijański zapłonął również troską o misje katolickie i tym sposobem cały Kościół przyczynił się do rozszerzenia królestwa Chrystusowego po wszystkich świecie.

Związek misyjny duchowieństwa nie jest bynajmniej jakimś nowem dziełem misjonarskiem, ustanowionem dla zbierania ofiar wśród wiernych; nie ma też na celu przywłaszczenia sobie kierownictwa nad innymi dziełami misyjnymi, jakkolwiek stara się o przygotowanie umysłów pośród wiernych ażeby ci nieśli wedle możliwości pomoc dla wszelkich dzieł misyjnych.

5. Członkowie Związku starają się osiągnąć cel zamierzony następującemi środkami:

a) gorącemi modłami do Pana Boga o pomyślny rozwój misji świętych, oraz własną współpracę na rzecz tychże misji;

b) przez poznawanie misji oraz ich potrzeb i prac apostolskich, które są podejmowane przez Misjonarzy w różnych częściach świata, ich pomyślnego lub mniej radośnego rozwoju, wreszcie tych wszystkich spraw, które odnoszą się w pierwszym rzędzie do rozszerzania Królestwa Bożego wśród pogan.

c) przez konferencję i zgromadzenia członków, którzy się wzajemnie uświadamiają o potrzebach misyjnych i wspólnie zachęcają do ich zaspokojenia.

d) przez rozbudzanie w rodzinach chrześcijańskich powołań misyjnych już to do kapłaństwa, już też do obowiązków pomocnika czy pomocnicy kapłanów misjonarzy;

e) przez przypominanie wiernym, zarówno w kazaniach i publicznych konferencjach, jak w prywatnych rozmowach i zachętach, wreszcie w publicznych wydawnictwach lub przez inne odpowiednie środki, o wielkości dzieła głoszenia ewangelii wśród niewiernych, tudzież o różnych sposobach pomagania i zaspakajania potrzeb misji katolickich;

f) przez ofiarowanie dobrowolnie swej współpracy tym, którzy są postawieni na czele dzieł misyjnych.

g) przez usilne staranie, ażeby dla wszystkich były znane i wszędzie rozszerzane Dzieła misyjne, przedewszystkiem zaś te, które Stolica Apostolska uznaje za swoje, a które w szczególności zalecone zostały w piśmie Papieskiem, rozpoczynającym się od słów „Rzymskich Papieży“, z dnia 3 maja 1922 r. Do nich należy przedewszystkiem wielkie Dzieło Rozkrzewiania Wiary, oraz wspierające dzieła: Świętego Dzieciństwa Jezusowego, Świętego Piotra Apostoła, mające na celu wychowanie duchowieństwa tubylczego; ponadto składka doroczna w uroczystość Epifanii na wykup niewolników czyli na misje Afrykańskie; nie pomija się również zachęcania wiernych do specjalnych składek na oznaczone kraje lub misje albo też na poszczególne potrzeby, jakie nadarzyć się mogą w pracach misyjnych;

h) przez popieranie tak zwanych uroczystości misyjnych, zebrań lub zjazdów i innych tego rodzaju objawów, któreby wpływały na większe zainteresowanie wiernych sprawami misyjnymi.

II. O członkach stowarzyszenia.

6. Do Związku Misyjnego Duchowieństwa mogą być zapisani wszyscy kapłani, zarówno świeccy, jak zakonnicy, oraz klerycy, którzy odbywają studia teologiczne.

7. Przyjęcia członków dokonywa albo Rada diecezjalna, albo Rada krajowa albo, gdzie ich niema, Św. Kongregacja Rozkrzewiania Wiary.

8. Przez samo zapisanie przyjmuje się obowiązki członków Związku, a jednocześnie nabywa się prawa do zyskiwania odpustów, oraz korzystania ze wszystkich łask i przywilejów, jakie są udzielone Związkowi pobożnemu przez Stolicę Apostolską.

Członkowie wszakże powinni wiedzieć, że nie wystarcza samo zapisanie się do Związku, lecz należy usilnie i wiernie wypełniać te obowiązki, których się podjęło przy zapisie, o ile się pragnie rzeczywiście korzystać z łask, udzielonych przez Stolicę Apostolską Związkowi pobożnemu.

9. Członkami zwyczajnymi zowią się ci, którzy, oprócz innych obowiązków przepisanych przez Związek, uiszczają corocznie składki uchwalone przez Radę krajową.

10. Członkami dożywotnimi są ci, którzy również, poza wiernem wypełnianiem obowiązków, uiszczą znaczniejszą składkę, określoną przez Radę.

11. Członkami honorowymi są najczcigodniejsi ks. Biskupi oraz Kardynałowie Ś. K. R., którzy przyłączą się do Związku pobożnego.

12. Wszyscy kapłani, którzy czynnie przebywają na misjach, lub ci, co z powodu stanu zdrowia, starości albo z posłuszeństwa zmuszeni są je opuścić, korzystają ze wszystkich przywilejów i łask udzielonych Związkowi.

13. Pobożny Związek Misyjny Duchowieństwa zależny jest w zupełności od Św. Kongregacji Rozkrzewiania Wiary.
(c. d. n.)

Rozporządzenia Kurji Metropolitalnej.

O D E Z W A

Do Wielebnego Duchowieństwa Archidiecezji Warszawskiej.

Nie tajne jest Wielebnym Kapłanom ciężkie nad wyraz położenie Kościoła katolickiego w Meksyku. Duchowieństwo zostało przez rząd antychrześcijański pozbawione swobody, seminarja duchowne i uniwersytet papieski zamknięte, kościoły ulegają konfiskacie rządowej, utrzymywanie prywatnych kaplic jest niedozwolone, wierni zaś przywiązani do wiary prześladowani. Wrogowie Kościoła uciekają się nawet do fałszów, kłamstw, by zohydzić w oczach ludu wiernego Kościół, Sakramenta Święte, Papieża.

Ojciec Święty Pius XI zwrócił się do rządu w Meksyku, by zaprzestał walki z religią i Kościołem. Atoli głos Najwyższego Pasterza nie został dotąd wysłuchany

Obecnie Papież nakazał modły publiczne w całym świecie katolickim o uproszenie u Boga ukrocenia prześladowania katolików w Meksyku i łaski przebaczenia dla prześladowców.

Zechce przeto Wielobne Duchowieństwo uświadomić wiernych w czasie kazania w niedzielę IX po Świątkach o tych prześladowaniach Kościoła w Meksyku i zapowiedzieć, iż w dniu 1 sierpnia r. b., t. j. w niedzielę X po Świątkach, w którą przypada uroczystość św. Piotra w okowach, będzie odprawione we wszystkich kościołach nabożeństwo błagalne w czasie sumy z wystawieniem Najświętszego Sakramentu i odśpiewaniem suplikacji.

Pożądaniem jest również ofiarowanie w tej intencji odпустów w dniu 2 sierpnia t. zw. Portiunculae.

Poza tem pragnie Ojciec Święty, by odprawiający w r. b. pielgrzymki jubileuszowe przy modlitwach swoich błagali Boga o nawrócenie prześladowców Kościoła w Meksyku i o pokój oraz zgodę wśród ludów na całym świecie.

Wikariusz Generalny, Biskup Sufragan Warszawski

† St. Gall.

Notariusz Ks. Al. Grabowski.

KURJA METROPOLITALNA WARSZAWSKA.

Do WW. Duchowieństwa Archidiecezji Warszawskiej.

W sprawie Zjazdu Katolickiego w Warszawie. W roku bieżącym przypada 200-letnia rocznica kanonizacji św. Stanisława Kostki. W całym świecie katolickim rocznica ta będzie czczona szeregiem uroczystości. W Warszawie uroczystość ta łączy się ze Zjazdem Katolickim, który odbędzie się w Warszawie w dn. 28, 29 i 30 sierpnia r. b. pod hasłem „Odrodzenia katolickiej rodziny“.

Z polecenia Jego Eminencji Arcypasterza wszyscy ks. ks. Proboszczowie i rektorzy kościołów w Archidiecezji zechcą przysłać na ten Zjazd przedstawicieli parafji, bractw i organizacji kościelnych w liczbie jaknajwiększej. Zjazd ma się przyczynić do podniesienia poziomu katolickiego wychowania młodzieży i katolickiej akcji w Polsce, wszystkie więc parafje bezpośrednio w niem udział wziąć powinny.

W bilety przed terminem należy się zaopatrywać w Sekretarjacie Zjazdu (Miodowa 17), tam też są udzielane informacje o szczegółach Zjazdu. Karta uczestnictwa kosztuje 3 zł.

Zmiany miejsca pobytu księży kapelanów wojskowych. Kurja Metropolitalna otrzymała z Kurji Biskupiej odezwę treści następującej:

„Celem umożliwienia szybkiego powołania duchowieństwa wojskowego rezerwy do służby duszpasterskiej w wojsku na wypadek mobilizacji, oraz ujęcia go w ewidencję przez władze wojskowe, proszę Najprzewielebniejszą Kurję Metro-

polityczną o ogłoszenie w swoim organie urzędowym polecenia, by księża należący do rezerwy powiadamiiali każdorazowo w wypadku zmiany miejsca stałego pobytu do 48 godzin odnośną Powiatową Komendę Uzupelnień oraz Kurję Biskupią W. P.

W z. Biskupa Polowego W. P.

Ks. Dr. Jachimowski,

Dziekan W. P.

Księża Kapelani z Archidiecezji zechcą powyższe przypomnienie mieć na względzie i doń się w przyszłości zastosować.

Uchwały parafjalne a składki na budowę i remont kościołów. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zawiadamia, iż wpływają bardzo liczne podania od Duchowieństwa o zatwierdzenie uchwał parafjalnych w sprawach zbierania przymusowych składek na budowę i remont kościołów oraz budynków plebańskich.

Wobec Konkordatu i związanego z nim cyrkularza Rady Ministrów, wyliczającego prawa rządów zaborczych, które straciły moc obowiązującą aż do chwili wydania odpowiedniego zarządzenia o radach parafjalnych, Ministerstwo nie jest władne zatwierdzać podobne uchwały, zatwierdzenie bowiem takie byłoby z jednej strony naruszeniem Konkordatu, z drugiej zaś powrotem do dawnych, wrogich Kościołowi praw.

Wobec powyższego WW. Duchowieństwo do czasu uregulowania tej sprawy w ostatecznej formie, w drodze umowy pomiędzy Rządem a Stolicą Apostolską, będzie się starało budowę nowych i naprawę starych budynków dokonywać zgodnie z kanonem 1186, par. 2 z dobrowolnych ofiar

Wikariusz Generalny, Biskup Sufragan Warszawski

† St. Gall.

Notariusz Ks. W. Celiński.

Warszawa, dn. 31/VII. 1926 r.

KURJA BISKUPIA WOJSK POLSKICH

przy

Ministerstwie Spraw Wojskowych.

L. dz. 5578/26.

Do Prześwietnej Kurji Metropolitalnej w Warszawie.

Na prośbę M. S. Wojsk. przesyłam do wiadomości Prześwietnej Kurji Metropolitalnej odpis pisma M. S. Wojsk Dep.

I. L. 23689/26 z prośbą powiadomienia o powyższem kurje djecezjalne tamtejszej prowincji kościelnej.

Biskup Polowy W. P. † S. Gall.

Warszawa, dn. 28/VI. 1926 r.

Powiatowa Komenda Uzupelnień.

Ostrów Łomżyński.

L. dz: 7292/7678/26. II.

Alumni Seminarjum Duchownego
przydział do formacji.

Do

D. O. K. Nr. I. Oddział Ogólny Sztabu w Warszawie.

Proszę o wyjaśnienie jak należy postąpić z pobor. roczników 191 i 193, którzy korzystali z odroczenia służby wojskowej do poboru rocznika 1904 jako alumnj Seminarjum Duchownego; przy poborze zaś r. 1904 o odroczenie sł. wojsk. nie ubiegali się i z powodu tego otrzymali przydział do formacji, jednak nie zgłosili się do służby wojskowej, pomimo doręczenia im kart powołania, lecz złożyli podania do władz administracyjnych I instancji — dołączając zaświadczenie Seminarjum Duchownego, proszę o udzielenie im dalszego odroczenia, względnie przeniesienia do rez. w myśl art. 51 Ust. o powsz. obow. sł. wojsk.

Komendant P. K. U. (—) **Sitakowski**
ppułkownik.

Warszawa, dnia 12 lipca 1926

Dowództwo Okręgu Korp. Nr. 1.

SZTAB

Oddział Ogólny.

L. dz: 45313 Pob. I.

Alumni Seminarjum Duchownego,
przydział do formacji.

Do

M. S. Wojsk. Dep. I. Piech. w m.

Przedkładam drugostronny meldunek km. P. K. U. Ostrów Łomżyński L: 7292 (7678) II. z dnia 28.VI. 26 r. z prośbą o wydanie decyzji.

Dowódca Okręgu Korp. Nr. I. w z. (—) **Kaczyński**
gen. bryg.

Ministerstwo Spraw Wojskowych.**Departament I. Piechoty.**

L. dz: 23689 Pob.

Alumni Seminarjum Duchownego,
przydział do formacji.**Do****Kurji Biskupiej W. P.**

Przesyłając odpis pisma D. O. K. Nr. I. L: 45313 Pob. I. w sprawie przydziału do formacji alumnów Seminarjum Duchownego, proszę o spowodowanie u odnośnych władz kościelnych, by w przyszłości alumni Sem. Duch. ściśle przestrzegali terminów składania próśb do władz administracyjnych o dalsze odroczenie służby wojskowej (art. 59 ustawy o powsz. słu. wojsk.

W przeciwnym bowiem razie alumni Sem. Duch. nie stosujący się do ogólnych przepisów określonych ustawą zostaną wcieleni do szeregów.

P. O. Szefa Departamentu I. Piech. (—) **Zamorski.**

pułkownik szt. gen.

Zmiany w składzie osobistym Duchowieństwa Archidiecezji.

Przeniesieni: Ks. Jan Wysocki, prob. par. Plecka Dąbrowa, na proboszcza parafji Kiełpin. Ks. **Stefan Żelazowski**, prob. par. Osuchów, na prob. par. Łąkoszyn. Ks. **Bronisław Pagowski**, wikariusz parafji Góra Kalwarja, na wik. par. Mszczonów. Ks. **Stanisław Skrzyszewski**, wikariusz parafji Dąbrówka z delegacją do Radzymiina, na wik. par. Sochaczew. Ks. **Kazimierz Kwieciński**, prob. par. Bolimów, na prob. par. Osuchów. Ks. **Bronisław Sielski**, prob. par. Sierzchowy, na prob. parafji Kozłów Biskupi. Ks. **Walenty Zasada**, wik. par. Wiskitki, na wik. parafji Radzymiina. Ks. **Antoni Konieczny**, prob. par. Skolimów, na prob. par. Domaniewice. Ks. **Jan Makowski**, prob. par. Domaniewice, na prob. parafji Skolimów. Ks. **Leon Dobrowolski**, prob. par. Orłów, na prob. par. Bolimów.

Mianowani: Ks. **Henryk Wesółowski**, wik. par. Mszczonów, prob. par. Giżyce. Ks. **Franciszek Dziugielt**, wik. par. św. Andrzeja w Warszawie, p. o. administratora parafji Plecka Dąbrowa. Ks. **dr. Eugenjusz Dąbrowski**, wik. par. św. Andrzeja w Warszawie. Ks. **Franciszek Kołodziejski**, prob. par. Kozłów Biskupi, wik. par. Wiskitki z tytułem administratora.

Ks. dr. Franciszek Barański, wik. par. Zbawiciela w Warszawie. **Ks. Henryk Czapczyk**, neoprezbyter, wik. parafji Biłala. **Ks. Stanisław Niczyperowicz**, wik. par. Kamieńczyk. **Ks. Stefan Więckowski**, wik. par. Sochaczew, prob. par. Kurdwanów. **Ks. Władysław Rostań**, wik. par. Cygów. **Ks. Władysław Roguski**, prefekt, kapelanem zakładu dla chłopców przy ul. Żelaznej nr. 95. **Ks. Wł. Szymański**, wik. par. Serca Jezusowego w Warszawie, prob. par. Wawrzyszew.

Zwolnieni: Ks. Romuald Cichocki z obowiązków proboszcza parafji Kurzeszyn.

Rozporządzenia prawno-państwowe.

W sprawie kwalifikacji zawodowych duchownych katolickich do nauczania religii w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych.

Pod dn. 26 czerwca r. b. Nr. 11 1510/26 z dn. 4 czerwca r. b. Ministerstwo W. R. i O. P. przysłało do Kurji co następuje:

Rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 10 grudnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 938 z dn. 31 grudnia 1925 r.) określone zostały, zgodnie z Konkordatem, kwalifikacje zawodowe do nauczania religii katolickiej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych.

Równocześnie z dniem ogłoszenia tego rozporządzenia straciło moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z 24 marca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26 poz. 246).

Wobec tego Ministerstwo oznajmia, iż kapłanom katolickim nie będą wydawane osobne dyplomy na nauczycieli religii katolickiej w szkołach średnich lub seminarjach nauczycielskich.

Przesłane przez Kuratorja do Ministerstwa dokumenty ks. prefektów celem wydania im dyplomów na nauczycieli religii katolickiej w szkołach średnich lub seminarjach, będą zwrócone do Kuratorjum. Do kompetencji właściwych Kuratorjów Okręgów Szkolnych należeć będzie odąd stwierdzanie, czy duchowni nauczyciele religii katolickiej posiadają kwalifikacje zawodowe do nauczania religii w średnich szkołach ogólnok-

kształcących, seminariach nauczycielskich państwowych i prywatnych, określone w § 1 rozporządzenia z 10 grudnia 1925 r.

Kuratorja wyznaczają księżom prefektom szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich posiadającym kwalifikacje określone rozporządzeniem z 10 grudnia 1925 r. pobory od dnia 1 stycznia 1926 r. w myśl art. 31 ustawy z 9/X. 1923 (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 929 t. j. takie, jakie otrzymują nauczyciele kwalifikowani, przyczem w aktach osobowych należy zaznaczyć, iż dany ks. prefekt jest nauczycielem wykwalifikowanym.

W końcu Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśnia, że rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 10 grudnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Ćr. 151 poz. 938 z dnia 31 grudnia 1925 r. oraz niniejszy okólnik, zgodnie z § 13 Konkordatu odnoszą się do księży katolickich wszystkich obrządków: rzymsko-katolickiego, grecko-katolickiego, ormiańskokatolickiego.

Kier. Min. (—) **Mikułowski-Pomorski.**

MINISTERSTWO

Warszawa, d. 14 kwietnia 1926 r.

Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego
Nr. OR. 5929-26.

O K Ó L N I K

Sprawa nadsyłania pokwitowań
z wypłat dotacji emerytalnych.

Do wszystkich Kurji Biskupich. Ministerstwo stwierdziło, na podstawie otrzymanych pokwitowań list płatniczych na dotacje emerytalne, że normalne kwitowanie z odbioru należności emerytalnych przez zainteresowanych na listach płatniczych stosowane jest zaledwie w nielicznych wypadkach, natomiast przeważająca liczba księży emerytów kwituje odbiór emerytury zwykle na oddzielnych kartkach dołączonych do tychże list płatniczych.

Prócz tego stwierdzono, że za osoby wykazane w liście płatniczej kwitują dość często osoby inne, nie mające na to żadnego pełnomocnictwa.

Ministerstwo podaje do wiadomości, że w myśl obowiązujących przepisów rachunkowo-kasowych w sprawie poruszanej w niniejszym okólniku należy zachowywać następujące postępowanie:

1. Własnoręczność podpisów księży emerytów na oddzielnych pokwitowaniach winna być każdorazowo stwierdzo-

na pieczęcią i podpisem urzędowej osoby Kanclerza Kurji, Dziekana, Proboszcza, bądź to przedstawiciela władzy administracyjnej I. instancji (Policja Państw., Wójt Gminy).

2. W wypadkach zachodzącej konieczności kwitowania należności za odbiorcę przez osobę postronną (ślepotą, paraliż, dłuższa choroba emeryta) — należy dołączyć do listy płatniczej upoważnienie odbiorcy, podpis którego winien być stwierdzony w sposób jak zaznaczono w punkcie 1.

3. Niewypłacona emerytura z powodu śmierci emerytowanego księdza, winna być bezzwłocznie wpłacona do najbliższej Kasy Skarbowej przy deklaracji płatniczej, w której należy zaznaczyć: „wpłacono na rachunek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, tytułem wznowienia kredytu Dz. II... poz. jako niewypłacona z asygnacji z d... Nr. zł. gr.... słowami:

Dane te znajdują się zawsze na liście płatniczej, otrzymane zaś pokwitowanie z Kasy Skarbowej winno być dołączone do odnośnej listy płatniczej przyczem w rubryce „pokwitowanie“ należy zrobić właściwą adnotację.

Za ministra (—) podpis nieczytelny.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

O Cmentarzach.

(C. d.).

Odmawia Kościół pogrzebu kościelnego:

1) nieochrzczonym, dla dzieci rodziców katolickich niezwo urodzonych albo zmarłych przed otrzymaniem chrztu, wyznacza się na cmentarzu osobne miejsce niepoświęcone; 2) apostatom, heretykom, schyzmatykom, należącym notorycznie do masonów lub do innych sekt antykatolickich z tego względu, że nie należą do grona Kościoła; 3) wyklętym imiennie lub interdiktowanym, gdyż zostali z Kościoła usunięci. 4) rozmyślnym samobójcom, t. j. takim, którzy przy normalnych fizycznych i umysłowych warunkach na skutek nieszczęśliwych okoliczności, lub depresji sfery uczuciowej, pozbawiają się życia lub na skutek amerykańskiego pojedynku, jeżeli zaś jest chorobliwa podstawa, padaczka, histerja, hipochondrja, melancholja, wzmóżona słabość umysłowa i nerwowa, dziwactwo

charakteru, obrażenie systemu nerwowego, należy uważać za nierozumne; należy wierzyć co do takich chorób świadectwu poważnego lekarza, 5) zmarłym w pojedynku lub z ran w pojedynku otrzymanych, 6) tym, którzy polecili zwłoki swe spalić. 7) publicznym i znanym grzesznikom, jak lichwiarzom, rozbójnikom, podpalaczom, niesprawiedliwie zatrzymującym dobra kościelne, umierającym w samym akcie grzechu śmiertelnego, lub trwającym w grzechu śmiertelnym do samej śmierci np. żyjącym w wiadomym konkubincie, odrzucającym w ostatniej chwili przyjęcie sakramentów św. z nienawiści do Boga lub Kościoła; 8) tym, o których publicznie wiadomo, że na Wielkanoc nie przystępowali do spowiedzi i Komunii św., przez szereg lat, lecz jedynie na skutek dekretu właściwego Ordynariusza.

Wszystkim powyżej wyliczonym Kościół odmawia pogrzebu, o ile przed śmiercią nie okazali wobec ludzi oznak żalu i pokuty. Proboszcz pod tym względem nie może kierować się swoim widzimisiem, lecz winien ściśle stosować się do prawa; w razie zaś wątpliwości, proboszcz, nie interesanci, winien zasięgnąć rady Ordynariusza, o ile to możebne, sumiennie przedstawiając wszelkie okoliczności pro i contra, dodając i swoją opinię co do możliwych w danym wypadku następstw, jak np. wywołania zgorszenia lub nie. Gdyby nie można było skomunikować się z Ordynariuszem, poradzi się dziekana, a gdyby i to było niemożliwe zawsze ma stać po stronie nieboszczyka, chyba że domaganoby się od proboszcza pogrzebu chrześcijańskiego dla zbezczeszczenia i pohańbienia Kościoła i wiary świętej; wówczas bowiem choćby użyto największych groźb, proboszczowi ustąpić nie wolno.

Na cmentarzu mają być chowane ciała wiernych zmarłych, na cmentarzu również chować należy *członki amputowane*. Officium na d. 3 sierpnia 1897 r. orzekło: „Członki amputowane katolików, o ile możności należy pochować na miejscu poświęconem, a więc na cmentarzu; jeżeliby nie dało się wywieźć na cmentarz, należy upatrzeć jakieś miejsce w ogrodzie takowe poświęcić i na tem miejscu członki amputowane chować; palić członków amputowanych nie wolno, gdyby lekarze to polecali czynić, siostry pracujące w szpitalach, sanitariuszki, służba szpitalna winni udawać że to czynią, symulować spalenie, po cichu zaś chować do ziemi według powyższych wskazówek.

§ 2. Zarząd cmentarzami.

Cmentarze podobnie jak kościół należą do majątku kościelnego, a majątkiem kościelnym w diecezji z prawa koś-

cielnego zarządza biskup według przepisów prawa, chyba że dany majątek kościelny posiada przywilej egzempcji.

Proboszczowie i rektorzy kościołów zarządzają kościołami i majątkami kościelnymi poszczególnymi, sobie przy nominacji na stanowisko powierzonymi; przysięgą zwykle się zobowiązują do sumiennego administrowania majątku objętego inwentarzem, za całkowitość którego odpowiadają. Od XIII w. poczęto przybierać i osoby świeckie zdolne i uczciwe do pomocy w administrowaniu majątkom kościelnemu (Sob. Vienieński 1310 r. wniesiony do Clem. 2 Quia Contingit), jako też w prowadzeniu fabryki kościoła. (Cfr. Pezzami, Codex S. R. Eccl. Can. 794). U nas w Polsce prawo to, wkrótce po ogłoszeniu, zostało wprowadzone, albowiem mamy najdawniejszą wzmiankę o osobach świeckich w administrowaniu majątku kościelnego w Statutach Krakowskich z r. 1320. Statuty arcyb. M. Trąby z r. 1420 nakazują ustanowić takich prowizorów przy każdym kościele. Prowizorów tych nazywanych u nas od wyrazu łacińskiego „Vitrificus“ wytrykusa-mi, według przepisów Synodalnych (Synod arc. Mikołaja Dzierzgowskiego w Łęczycy z r. 1556 w zbiorze arc. Weżyka) wybierał corocznie podczas Oktawy Bożego Narodzenia rządcą Kościoła z patronem i parafjanami a przynajmniej ze starszymi z pomiędzy parafjan; wybierano dwóch lub trzech ludzi świeckich, roztropnych, dobrej sławy i wiary, uczciwych, posiadaczy własności i między obywatelstwem poważanych. Głos rządcy Kościoła przy wyborach przeważał; sam jednak pleban nie mógł wyznaczyć prowizorów, ani też magistrat lub gmina lecz łącznie; gdy się nie mogli zgodzić burmistrz rozstrzygał; gdzie zaniedbano wybrać, dziekan ustanawiał. Bywało trzech, przynajmniej jeden ze szlachty a dwaj z mieszczan lub włościan posesjonatów. Wybrani składali przysięgę, że będą sumiennie administrowali, (Patrz Encykl. Kośc. Ks. Nowodw. t. 11 str. 239 art. Kościół — prawo prowincjonalne).

Obowiązkiem ich było wraz z proboszczem zarządzać potrzebom Kościoła, a więc mieć starania o dostarczenie światła, o bielzną kościelną, — czuwać nad całością zabudowań, strzedz własności kościelnej, — budowa i reparacja większa należała do kolatora, a do nich należało utrzymanie własności kościelnej w porządku; do nich należało zabiegać o potrzebne fundusze, czerpał je także już to z pokładnego, już to z pogrzebów, już to z innych prowentów kościelnych, już to wreszcie z jałmużny czy też ofiar. Prowadzono rachunki w dwóch ksiązkach, jedna była u rządcy Kościoła a druga u prowizorów; sprawozdanie corocznie wobec starszych parafian przedstawiali.

Ostatni raz wzmiankę o wytrykusach mamy w Statutach chełmińskich z r. 1745. Była to instytucja kościelna. Z bieżem czasu wskutek klęsk narodowych Kościoły i zabudowania kościelne w wielu miastach poszły w ruinę, kolatorowie podupadli, pomnożyła się liczba posesjonatów, zmieniły się warunki polityczne i prawne, przeto rząd ówczesny w Kongresówce obowiązek utrzymywania w całości kościołów, zabudowań, cmentarzy lub wznoszenia nowych włożył na ogół parafjan; przyznał Kościołowi własność fundusów i zabudowań, ale majątek kościelny poddał pod opiekę i nadzór Komisji Wyzn. Religijnych i Oświecenia Publ. (art. 29 Postanowienia Król. z d. 6/18 marca 1817) i dał władze tejże Komisji pociągania do reparacji lub stawiania nowych tych, którzy są do tego obowiązani (art. 30), a bezpośredni nadzór nad zabudowaniami i nad funduszami oddał dozorum kościelnym jednocześnie drugim ukazem z tejże daty i roku do życia powołanym.

Na dozory włożono obowiązek i prawo przyznawania konieczności naprawy kościelnych zabudowań, obliczenia i rozłożenia potrzebnych wydatków na naprawę istniejących lub na wzniesienie nowych zabudowań; spisywania inwentarza majątku kościelnego po śmierci proboszcza i przy wprowadzeniu nowonaznaczonego proboszcza. Instytucja ta zależała wprost od władzy świeckiej, a ubocznie od władzy duchownej; władza duchowna nie mogła wystąpić wprost do dozoru w razie zaniedbywania się dozorów lub popełniania niedokładności, lecz do pośrednictwa władz administracyjnych państwowych (Instr. o budowie, restauracji kościołów z d. 5/17 marca 1863 r. § 48, 49, 50). Dozory była to instytucja państwowa.

Dozory parafjalne składały się z członków wyznaczonych przez prawo: kolatora i dziekana i z trzech członków z wyboru z pomiędzy właścicieli nieruchomości w parafji na lat sześć. Wiele z przepisów było słusznym i dziś mającym rację zastosowania, ale wydawane rozmaite wyjaśnienia i instrukcje coraz więcej kępowały Kościół i odsuwały przedstawiciela Kościoła od zarządu majątkiem kościelnym. Ukaz z 1823/4 roku z dozorów parafjalnych usunął proboszcza, właściciwego i jedyne go zarządcę majątku kościelnego według prawa kanonicznego, na jego miejsce wprowadził wprawdzie dziekana, ależ było rzeczą uciążliwą i prawie niemożliwą, aby dziekan uczestniczył we wszystkich posiedzeniach wszystkich kościołów. Rząd wynosił i popierał dozory, dozorum powierzał zarząd majątku kościelnego, tak np. nie proboszcz, nie dziekan nawet ale dozór zawierał i podpisywał

wszelkie umowy z majstrami, § 136 Przepisów o grzebaniu z 1846 r. wyraźnie przyznaje dozorum kościelnym całkowity zarząd cmentarzem, jednocześnie jednak pozostawia przy proboszczu pobieranie pokładnego i wydawanie pozwolenia na pochowanie zmarłych. Protegowaniem dozorów rząd rosyjski rozzuchwalał dozory tak, że te uważały się za samodzielne instytucje wyższe ponad proboszcza, doszło w wielu miejscach do tego, że dozory parafjalne zamiast z założenia swego stać się radą i pomocą proboszczowi w zarządzie materialnego majątku kościelnego stawały się ciężarem i przeszkodą. (Zob. X. Dębiński, Dozory parafjalne wyd. 2-gie, Wiad. Arch. 1921 str. 9—14 art. o majątku kościelnym i dozorach).

Konkordat zawarty w 1925 r. między St. Apostolską i Rzeczypospolitą Polską przywrócił Kościołowi Rz.-katolickiemu jego naturalne prawo posiadania i bezpośredniego zarządzania swoimi sprawami i swoim majątkiem, do którego należą cmentarze, zapewnił Kościołowi rz.-kat. wykonywanie jego władzy duchownej i jego jurysdykcji kościelnej. Konkordat, jak wyżej powiedzieliśmy, przyznał Kościołowi prawo posiadania i rządzenia cmentarzami i zapewnił nienaruszalność takowych (art. 17 i 6). Prezes ministrów okólnikiem z dn. 26 sierpnia 1925 r. uchylił przepisy prawne sprzeczne z konkordatem — (Patrz Wiadom. Arch. paźdz. (n. 10) 1925 r.), między tymi uchylono całą ustawę obcych wyznań, w której zawierały się przepisy dotyczące dozorów parafjalnych. Obecnie dozory parafjalne, jako instytucja państwowa, w całej swej rozciągłości nie istnieją. (Nadmienić jednak trzeba, że Okólnikiem p. Prezesa Ministrów nie są objęte wszystkie przepisy administracyjne władz rosyjskich, dotyczące zarządu majątkiem kościelnymi. Szczegóły podane w Wiad. Arch. 1925 r. m. październik nr. 10).

Prawo kanoniczne, które obecnie jest normą działania w sprawach dotyczących Kościoła, majątku kościelnego, cmentarza, instytucji kościelnych, — wkłada na przełożonych kościołów obowiązek administrowania majątkiem kościelnym.

Prawo kanoniczne zezwala powołać dwie lub więcej osób bądź duchownych, bądź świeckich na lat trzy do udziału w administrowaniu majątkiem kościelnym (kan. 1182: nast., kan. 1521 i nast.), powołuje je Ordynariusz lub jego delegat (kan. 1183), sposób powołania tych osób zależy od określenia Ordynariusza; powołane osoby wraz z proboszczem i pod jego przewodnictwem stanowią radę parafjalną;—a więc służą radą, decyduje zaś władza duchowna, od której w zupełności zależą.

Kodeks prawa kanonicznego określa zakres działalności rad parafjalnych, zleca im administrowanie samego tylko ma-

jątku materialnego, wyklucza zaś z pod ich kompetencji sprawy czysto duchowne i sprawy dotyczące wewnętrznego urzędzenia Kościoła; te sprawy przekazuje wyłącznie przełożonym kościołów—proboszczom, rektorom, misjonarzom. Sprawy, zależne w zupełności od proboszcza są następujące: 1) fundusz kościelny z ofiar i kwest („tacka“) potrzebny na bieżące wydatki, związane z utrzymaniem Kościoła (kan. 1182 § 2 i § 3); 2) porządek nabożeństw; 3) czas i sposób dzwonienia; 4) sposób odbywania kwest, ogłoszeń, ozdoby Kościoła; 5) rozlokowanie w Kościele ołtarzy, kratki, ambony, organu, siedzeń, ławek, skarbonek, śpiewaków i tego wszystkiego, co się łączy z kultem religijnym; 6) forma naczyń świętych i świeckich służących do kultu lub ozdoby świątyni i zakrystji; 7) prowadzenie ksiąg parafjalnych, dokumentów, archiwum parafjalne (kan. 1184); 8) zakrystjan, śpiewacy, organista, ministranci, dzwonnik, grabarze i inna służba kościelna; proboszcz w imieniu Ordynariusza przyjmuje ich, uwalnia i nimi dysponuje według zasad przyjętych lub przepisanych w diecezji (kan. 1185).

(C. d. n.).

Ks. dr. F. Puchalski.

W sprawie nauki religji w szkołach wiejskich.

Z wielką pociechą patrzy się na to, że wre i kipi praca w kierunku nauczania religji w szkołach. Powstają coraz lepsze podręczniki i prace metodyczne, księży prefekci, zrzeszeni między sobą, odbywają wspólne konferencje głównie, przypuszczam w tym celu, aby omawiać najlepsze metody nauczania. Praca wre i kipi, ale niestety, tylko dla pewnego odłamu dziatwy, za to olbrzymia większość dzieci innej kategorii jest bardzo upośledzona. Mając stałe na myśli szkoły powszechne, dziatwą uprzywilejowaną nazywam dzieci miejskie, zaś tą upośledzoną — to dzieci wiejskie.

Trzeba jasno i wyraźnie zaznaczyć objaw, że zachodzi olbrzymia różnica między rozwojem umysłowym, a raczej między zdolnością przyswajania sobie podawanych wiadomości przez dzieci wychowane od szeregu pokoleń w miastach i na wsi. Na tę różnicę mało kto zwraca uwagę, a jeszcze mniej takich, co ją należycie doceniają i liczą się z nią, a jednak ona w całej swej wielkości wraz ze swemi skutkami, niezaprzeczenie jest i trwać będzie jeszcze długo.

Dla wiejskiej więc dziatwy powinny być czynione wszelkie możliwe udogodnienia i na nią powinna być zwrócona baczniejsza uwaga, a dzieje się akurat naodwrot.

1-o. Ogólnie nauczanie prawd wiary dziatwy wiejskiej pozostaje w ręku nauczyciela świeckiego. Nie rozwodząc się długo nad tem tematem, krótko zaznaczę, że my wiejscy proboszczowie dobrze wiemy, jak te osoby w olbrzymiej większości są niepowołane do tego zadania. *Missio canonica* sama przez się jeszcze nie daje nauczycielowi (lce) ani przekonań religijnych, ani wiary, ani gorliwości o dobro dusz dziecięcych. Nauczanie religji więc w szkołach wiejskich pozostaje w rękach nauczycielstwa świeckiego, bo inaczej niestety, być nie może. Właściwym nauczycielem jest proboszcz, ale ten proboszcz pomimo najlepszych swych chęci, pomimo najgorętszych orędzi pasterskich, absolutnie nie może systematycznie i stale uczyć w szkole nawet miejscowej. Przy rozlicznych obowiązkach pasterskich, koncentrujących się przeważnie w godzinach przedpołudniowych, w których i szkoła głównie jest czynna, należyte obsłużenie dziatwy szkolnej jest prawie wykluczone. Nie każdy to chce zrozumieć, ale nie zrozumie tylko ten, kto proboszczem na wsi nigdy nie był. Możliwem to jest na jakiejś maleńkiej parafji i to tylko w szkole miejscowej, i to tylko dzięki wielkiemu zaparciu się a nawet, powiem, uporowi w tym kierunku ze strony proboszcza. Przypuśćmy nawet (ale tylko przypuśćmy, bo to w rzeczywistości niemożliwe), że we wszystkich miejscowych szkołach proboszczowie sami uczą, to i tak uwzględniona będzie szkoła jedna, jedna na kilka czy kilkanaście w parafji, a reszta — na opiece nuczycielstwa. Co się zaś tyczy owego zalecanego nam odwiedzania co pewien czas szkół dalszych, to owo nawiedzanie, chcąc określić dokładnie, musielibyśmy nazwać tylko „zawracaniem głowy“. I oto pierwszy dowód upośledzenia dziatwy wiejskiej, bo w tym czasie szkoły po miastach mają zawodowych prefektów lub wykwalifikowanych (e) katechetów (tki).

2-o. Drugim dowodem upośledzenia to brak odpowiedniego podręcznika. Jest dużo i powstaje coraz więcej podręczników do nauki religji, ale proszę mi wskazać choć jeden, któryby rzeczywiście był napisany specjalnie dla dziatwy wiejskiej, to znaczy, któryby w całej rozciągłości uwzględniał słabą, od dziatwy miejskiej słabszą umysłowość dzieci wiejskich. Prawda, są mniej lub więcej dobre pogadanki religijne, ale mówię o podręczniku, nie o książce z pogadankami, o podręczniku, któryby dawał krótki, ale dostateczny i w przystępnej formie podany całokształt nauki religji.

Interesuję się tą sprawą mocno a dotąd takiego podręcznika nie znalazłem. Owszem, są, ale tylko zatytułowane, że dla dzieci wiejskich; w rzeczywistości ani układem, ani metodą, ani zwłaszcza stylem nie odpowiadają potrzebom dzieci wiejskich. A te same podręczniki mogą być mniej lub więcej odpowiednie dla dzieci miejskich. To więc drugi dowód uposzczenia dziatwy wiejskiej.

Chcąc bodaj w części naprawić tę krzywdę, **trzeba stworzyć odpowiedni podręcznik religji specjalnie dla dzieci wiejskich, obejmujący krótki, ale dostateczny i w formie popularnej podany całości nauki religji.** To sprawa konieczna, i uważam ją za tak pilną, że nazywam ją sprawą palącą.

Przedewszystkiem, trzeba jasno postawić zasadę, że dziecko wiejskie, aby się czegoś nauczyć mogło, nie może obejść się bez podręcznika. Dziecko wiejskie z konieczności musi operować więcej pamięcią, jak wyobraźnią, bo jej nie ma wcale, albo bardzo mało (mam na myśli ogół dzieci, a nie poszczególne jednostki), a o rozumowaniu — niema co mówić. Trzeba więc wybrać rzeczy najpotrzebniejsze, napisać mu je w podręczniku w sposób najbardziej dla niego dostępny i nauczyć go tego na pamięć. Na razie może dziecko i tego nie zrozumie, na to już rady niema, ale umieć będzie, a później może to zrozumie lepiej np. przy słuchaniu nauk i kazań w kościele. Może nawet kiedyś w dorosłym wieku weźmie ten podręcznik do ręki, przeczyta to, co się kiedyś uczyło i nauczyło na pamięć i bardzo możliwe, że wtedy zrozumie, ale do tego ten podręcznik musi być wydrukowany. Zwracam tak wielką uwagę na pamięciowe wyuczenie się, bo wiem z praktyki, że najlepszy, choćby najdoskonalszy wykład przepada na marne, jeśli się dzieci nie nauczą czegoś na pamięć. Proszę nie myśleć, że nawołuję do zanęchania tłumaczenia tematu, pogodek, przykładów, wyjaśnień i t. d. ale tyleż, a może więcej wagi u dzieci wiejskich kładę na część lekcji zwanej utrwaleniem w pamięci przez pytania i odpowiedzi. Często katecheta przekonany jest, że ślicznie mówi, ma mocne przekonanie, że dzieci wszystko dokładnie rozumiały, ale to tylko złudzenie młodego katechety, bo niechmo spróbuje zapytać o coś z tego, co tak pięknie wykladał, przekona się z bólem, że dzieci nie umieją nic, a najczęściej i nie rozumieją nic. Dzieci wiejskie myślą powoli, nie są zdolne podążyć myślą za wykładem, trzeba im mówić mało, ale kilka razy to powtórzyć. Gdyby można było ten sam wykład powtarzać przez kilka lekcji z rzędu, możeby można doczekać się skutku pomysłnego i bez podręcznika, ale na to czasu niema i skutek byłby tylko na krótki czas. Pamięciowe wyuczenie się wia-

domość koniecznych i częste ich powtarzanie stanowić będzie dla dziecka wiejskiego to, czem jest szkielet dla ciała ludzkiego. Dużo ciała przez chorobę można stracić, ale można go z powrotem nabyć, bo ma na czem się osadzić, skoro jest szkielet, to też i dziecko wiejskie może dużo zapomnieć ze spraw wiary, ale gdy ma podstawowy szkielet pamięciowo zdobytych, prawie machinalnie wybiegających mu z ust twierdzeń i określeń, łatwiej data okazione przypomnia sobie i zrozumie prawdy wiary. Muszą więc na razie wyuczyć się na pamięć, choćby chwilowo, jeśli nie można inaczej, bez należytego zrozumienia, a właściwe zrozumienie musi być odłożone na czas dalszy. Słowem, systematyczny, krótki, jasny podręcznik! Brak podręcznika, zdawałoby się, możnaby zastąpić uczeniem pamięciowych rzeczy przez chóralne powtarzanie, jak to się dzieje z dziećmi najmniejszymi, nieumiejącymi jeszcze czytać, ale tym systemem mało można się posługiwać, bo niema na to czasu i nie osiągał się celu. Taki chór zwykle prowadzi kilkoro najzdolniejszych, a reszta nic nie korzysta. Musi więc dziecko nauczyć się samo w domu, ale do tego musi mieć podręcznik. A wreszcie znajomość rzeczy pamięciowych jest przecie miarą wrażenia, ile dzieci umieją. Jak wizytator lub biskup wizytujący przekonywa się co dzieci umieją? Zadaje pytania, i na podstawie otrzymanych odpowiedzi wyrokuje. Na nic nie przyda się tłumaczenie, że dzieci na pytania odpowiadać nie umieją, ale rozumieją wszystko dobrze.

Dowodzenia moje, jeśli je czytać będą fachowi przygotowani uniwersytetami do swego zawodu prefekci, mogą wywołać krytykę. Zaznaczam, że ciągle tu mówię o dzieciach wiejskich, które znam dobrze i tego, co piszę, nauczyłem się z tej wielkiej księgi, co się nazywa „życie wśród ludu na wsi“.

Podręcznik, o którym mówię, pomógłby ratowałby sytuację w tych szkołach, gdzie uczy nauczyciel (ka) świecką (a). Ile to czasem trzeba pracy, aby należycie przygotować się do lekcji w szkole. Pomimo lat praktyki trzeba zajrzeć do paru lub kilku książek, przemyśleć materiał i t. d., któż z nauczycieli świeckich zechce zadawać sobie tyle trudu. Gdyby zaś był dobry podręcznik, to wystarczyłoby tylko sumienność ze strony nauczyciela w przerobieniu materiału. Dziś ta sumienność, jeżeli się zdarzy, często idzie na marne, jeżeli dzieci uczą się z podręcznika dla siebie nie przystosowanego. Taki podręcznik, zalecany przez odpowiednie władze i powszechnie w życie wprowadzony ujednostajniłby naukę. Dzisiaj dzieci, choćby pilnie uczone i uczące się, ale z różnych pod-

ręczników, o tej samej prawdzie różne mają pojęcia i różne swe wiadomości wyrażają. Wreszcie obecny program każe w tym samym roku uczyć i historii, i katechizmu, i liturgiki i pieśni, czyli dziecko musiałoby jednocześnie posiadać parę lub kilka podręczników, co jest drogie i niepraktyczne tak dla dziecka, jak i dla nauczyciela. Więc potrzebny podręcznik. Takie już są, ale nie dla dzieci wiejskich.

Żeby stworzyć taki podręcznik, trzeba zachować dwa najważniejsze warunki:

1) trzeba poddać rewizji obowiązujący dziś w szkołach powszechnych program nauki religii. Zatwierdzony on jest na zjeździe Biskupów i wydany przez ministerstwo, ale jest nieodpowiedni, bo za obszerny i za poważny.

Nie wiem, jak sobie z nim radzą księża prefekci w miastach. Co do mnie, będąc zmuszonym liczyć się z małą inteligencją dzieci wiejskich — nigdy nie jestem w możności podążyć za programem. Druga słaba strona — to jego zbyt powaga, czyli zbyt wczesne podawanie dzieciom wiadomości, których pojąć nie mogą. Często, wymagając od dzieci zrozumienia pewnego tematu, zwracam się pamięcią do odpowiednich własnych lat dziecięcych i zapytuję siebie, czy ja będąc w wieku moich słuchaczy, rozumiałem to, czego od nich dziś wymagam. Najczęściej muszę sobie odpowiedzieć, że nie, a byłem dzieckiem, wychowanym w środowisku inteligentnym i kulturalnym, coż więc mówić o dzieciach wiejskich. Powiem więcej, wiele bardzo prawd (pomijając tajemnice wiary) zrozumiałem dopiero, ucząc się teologii w seminarjum, a program wymaga tego od małych dzieci. Ogólnie grzeszymy brakiem umiejętności przystosowania się do poziomu umysłowego naszych słuchaczy, i zapominamy, że to, co nam się wydaje wiadomością prostą, jasną i elementarną — dla naszych uczniów bardzo często jest czemś niemożliwym do objęcia ich słabym rozumem, a grzech ten jest jeszcze cięższym u autorów podręczników, bo piszą rzeczy zbyt mądre i trudne, lub w sposób za mądry i nieprzystępny dla małych dzieci, używając często wyrażen, których dziecko, zwłaszcza wiejskie, nie rozumie.

Kilkanaście lat uczę dzieci, czy to przygotowując do pierwszej spowiedzi, czy też (w ostatnich latach) systematycznie w szkole wiejskiej. Mam z tej pracy każdoroczne notatki, lub pamiętam jak uczyłem. I oto z każdym rokiem muszę obcinać materiał, oraz upraszczać, popularyzować nauczanie. Dawniej trzymałem się raczej podręczników, dziś własna praktyka nauczyła mnie tego, że często nie śmiałybym

wymagać od uczniów tego, co dawniej, ani też wykładać w taki mądry sposób, jak to czyniłem kiedyś.

Wracając do myśli rewizji programu trzeba zredukować, obniżyć, oraz skrócić materiał programu dzisiejszego. Wtedy dzieci wiejskie *spectatis spectandis* zdołają go przetrwać, a dzieci miejskie też nic nie stracą, bo wiadomości im starczy, a w razie wcześniejszego przejścia kursu, resztę czasu można wypełnić powtarzaniem lekcji trudniejszych.

2°) Drugi warunek stworzenie dobrego podręcznika dla dzieci wiejskich, jeszcze ważniejszy, aniżeli pierwszy — to dobry wybór autorów. To dzieło nie jednego człowieka, musi to być praca zbiorowa, ale wśród tego collegium bezwarunkowo musi być choć jeden doświadczony proboszcz wiejski, a nie dość tego, że ten ktoś był albo jest proboszczem na wsi, ale wymagam od niego stanowczo, żeby osobiście, systematycznie, i z mocnym zainteresowaniem się tą sprawą nauczał nie dorywczo, lecz stale choć parę lat w dzisiejszej wiejskiej szkole powszechnej. To *conditio sine qua non*. Inny do tego niech się nie bierze, bo nie stworzy podręcznika rzeczywiście dla dzieci wiejskich.

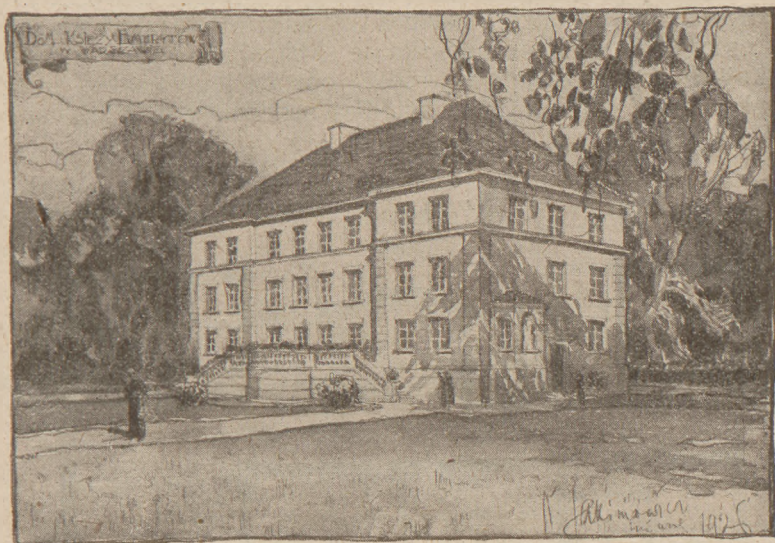
Oprócz nieodzownego udziału wyżej określonego proboszcza wiejskiego koniecznym jest udział paru lub kilku doświadczonych, zawodowych prefektów, pedagogów szkół powszechnych miejskich. Zaznaczam, że takiemu zespołowi ludzi powołanych chętnie służyć mogę radami, pomocą i wskazówkami, nabytemi własną swoją praktyką.

Biskupi nasi słusznie w swych orędziach zalecają nam gorliwe spełnianie obowiązku nauczania dzieci, a ja do nich podnoszę głos: Sprawcie, Najdostojniejsi Pasterze to, żeby dzieci wiejskie miały dobry, jasny, całkowity i dla dzieci wiejskich odpowiednio napisany podręcznik religji. Sprawcie to wielkie dzieło, rozwiążcie tę palącą sprawę.

Głuchów, 10. 7. 26.

Ks. W. Niemyski.

W sprawie budowy domu dla XX. Emerytów.

Projekt nowego domu dla XX. Emerytów w Warszawie.

Odezwa Zarządu Tow. oszczędności
i pomocy dla Duchowieństwa Rz. Katol.
Archidiecezji Warszawskiej.

Do:

P. T. Duchowieństwa Archidiecezji Warszawskiej.

Siedem lat temu, dzięki łaskawości Jego Eminencji Najdostojniejszego Arcypasterza, powstał dom dla XX. Emerytów w dawnych zabudowaniach parafjalnych przy starym kościele M. B. Loretańskiej na Pradze.

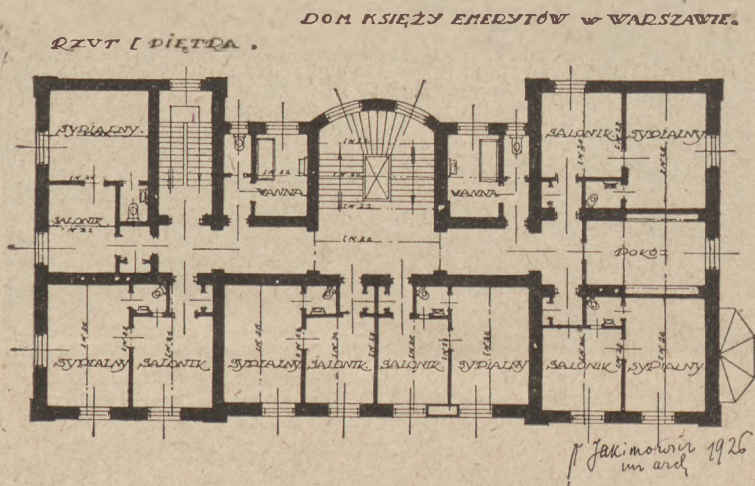
Dając te zabudowania, Jego Eminencji nie przestawał zachęcać nas, żebyśmy myśleli o budowie specjalnego domu, któryby odpowiadał wszystkim wymaganiom staranych wiekiem kapłanów.

Życzenie Jego Eminencji Najdostojniejszego Arcypasterza i pragnienie całych rzesz kapłanów staje się czynem.

Oto Zarząd Tow. Oszcz. i Pomocy dla Duchowieństwa ufny w pomoc Bożą i życzliwe, a skuteczne poparcie całego P. T. Duchowieństwa Archidiecezji przystąpił w dniu 14 sierpnia do kopania fundamentów pod nowy gmach dla XX. Eme-

rytów, który stanie na terenie ogrodu, przy dzisiejszym starym domu XX. Emerytów na Pradze.

Dom ten według planów, sporządzonych przez p. Dyr. K. Jakimowicza będzie dwupiętrowy, frontem zwrócony do ul. Ratuszowej. Będzie posiadał dwanaście mieszkań dla księży emerytów, a każde mieszkanie składać się będzie z dwóch pokoi, z przedpokoju i wygodki; oprócz tego osobna będzie kaplica, sala rekreacyjna, jadalnia, mieszkanie rektora, sióstr i dla służby.

Plan domu Księżych Emerytów.

Zarząd gotówki nie posiada i tylko liczy na ofiarność P. T. Duchowieństwa; w miarę napływania ofiar będą postępowyły roboty.

Zwracamy się tedy, spełniając nasz obowiązek, z uprzejmą prośbą do P. T. Księżych o łaskawe poparcie naszych poczynań i jaknajhojniejsze składanie pieniędzy na budowę naszego Domu emerytów.

Chodzi o rzecz doniosłą dla przyszłych pokoleń kapłańskich. Podejmujemy rzecz, zdawałoby się mogło nad siły, ale my musimy sobie zapewnić dach nad głową w naszej starości, musimy być spokojni o naszą szarą godzinę, choć byśmy nawet nie potrzebowali korzystać z gościnności tego domu.

Będziemy się starać, żeby nowy Dom XX. Emerytów był godny naszej stolicy, a chlubą Archidiecezji.

Bis dat qui cito dat!

W imię Boże i pod opieką Matki Bożej rozpoczynamy.

X. Z. Choromański,
prezes

X. M. Kossakowski
Sekretarz

Warszawa 15 sierpnia 1926 r.

P. S. Ofiary przyjmują: Ks. Dr. Z. Choromański — ul. Miodowa 17, Kurja; Ks. Rektor A. Haze — Dom XX. Emerytów, ul. Ratuszowa, Praga; Ks. Skarbnik E. Czajkowski — ul. Żelazna 4, Szpital Dzieciątka Jezus.

Pierwszy Ogólnopolski Zjazd katolicki w Warszawie.

Polacy - Katolicy!

W ponurym momencie zachwiania się podstaw życia społecznego, Polska Katolicka, zapatrzona w nieśmiertelne wzory Kordeckich, wychodzi i podejmuje wielkie wołanie o ratownictwo dla ducha, człowieka i ziemi!

Polska Katolicka ma przed sobą tylko jedną drogę: idei Chrystusowej, będącej kamieniem węgielnym nie tylko odrodzenia moralnego, ale źródłem siły i spójności milionowej rodziny katolickiej. Polska musi być Chrystusowa, musi być Boża i Katolicka! Żądaniom tym, wypływającym z tysiącletniej przynależności do kultury katolickiej, da wyraz Pierwszy ogólnopolski Zjazd Katolicki, jaki odbędzie się 28, 29 i 30 sierpnia r. b. w Warszawie. Zjazd ten musi się stać widomym łącznikiem polskości z katolicyzmem, musi dać potężny wyraz woli społeczności katolickiej, musi zgromadzić Polskę od Wschodu do Zachodu!

Komitet główny, łącząc uroczystość Zjazdu z 200-letnią rocznicą kanonizacji św. Stanisława Kostki, wychodzi w tych trzydniowych uroczystościach w stolicy Rzeczypospolitej z hasłem: „przez Ducha Bożego — do szczęśliwości człowieka w odrodzonej Ojczyźnie.

Komitet Główny Zjazdu Katolickiego w Warszawie.
Komitety Diecezjalne Rzeczypospolitej Polskiej.

KRONIKA

Czynności Jego Eminencji Arcypasterza. Dnia 22/VI o g. p. p. J. Em. z okazji trzynastej rocznicy swej konsekracji przyjmował życzenia od duchowieństwa i wiernych.

Dnia 16/VI o g. 3^{1/2} J. Em. złożył rewizytę p. Laroche, ambasadorowi francuskiemu.

29/VI o g. 11 J. Em. odprawił w Katedrze św. Jana uroczystą sumę.

4/VII o g. 8 J. Em. odprawił z racji zjazdu Sodalicji Maryjańskiej w kościele ŚŚ. Wizytek Miszę św. i wygłosił tam przemówienie. Tegoż dnia o g. 12^{1/2} J. Em. był na akademji w Ratuszu z racji 150 letniej rocznicy niepodległości Stanów Zjednoczonych.

6/VII po poł. J. Em. wyjechał na wypoczynek wakacyjny.

2/VII o g. 1 p. p. J. Em. powrócił do Warszawy z wypoczynku wakacyjnego.

4/VIII o g. 11 J. Eminencji złożył osobiście wizytę p. Sujkowski, minister wyznań religijnych i oświecenia publicznego, któremu dnia następnego J. Em. Arcypasterz złożył rewizytę.

9/VIII J. Em. odwiedził w towarzystwie J. Em. ks: B-pa Galla wychowawców seminarjum duchownego warszawskiego, przebywających na wyczasach letnich w Skolimowie.

10/VIII o g. 3^{1/2} złożył Jego Eminencji Arcypasterzowi wizytę prawosławny metropolita z Korfu Plontilomonos. J. Em. Arcypasterz rozmawiał z gościem o konieczności zjednoczenia kościołów.

Wizyta kanoniczna. W dniu 2 sierpnia r. b. Eksc. Biskup Gall, Sufragan warszawski, dokonał wizytacji pasterskiej w parafji Jabłonna. J. Eksc. towarzyszyli księży prałaci: Kłopotowski i Poskrobko.

J. Eksc. Ks. Biskup w dalszym ciągu dokona szeregu wizytacji pasterskich, które odbędą się w następującym porządku: dnia 21 sierpnia — Dęby Wielkie, 22 — Glinianka, 29 — Józefów, 4 września — Łomna i Leoncin, 5 — Kazuń, 6 — powrót do Warszawy.

Wyjazd J. E. Ks. Nuncjusza. Dnia 11 lipca po poł. wyjechał z Warszawy do Rzymu J. E. Nuncjusz Apostolski Lauri.

Tablica pamiątkowa. Parafianie kościoła św. Aleksandra, z proboszczem ks. infułatem Brzeźwiczem na czele, ufundowali tablicę pamiątkową na domu parafjalnym przy ul. Książęcej 21, w którym mieszkał obecny Ojciec święty, Pius XI, jako pierwszy nuncjusz papieski w Polsce odrodzonej.

Tablicę, wykutą według projektu Piusa Włońskiego z czerwonego granitu i ujętą w stylową ramę brązową, wien-

czy tjara z kluczami Piotrowemi i herb Papieża, również z brozu odlany.

Zjazd misyjny. Dnia 25 i 26 czerwca r.b. odbył się w Warszawie w „Theologicum“ przy ul. Trauguta, zjazd misyjny dyrektorów związków misyjnych, oraz delegatów konkregacji katol. polskich, celem zapoznania się z wynikami dotychczasowej pracy apostołskiej, oraz opracowania planu dalszej akcji. Na zjazd przybyli przedstawiciele 12 zakonów misyjnych i związek misyjnych 20 diecezji polskich. Obradom przewodniczył J. E. ks. biskup płocki, Nowowiejski. Zjazd zorganizował ks. Dr. Zygmunt Kozubski, prof. Uniwersytetu.

Referat o znaczeniu misji w życiu Kościoła i państwa wygłosił J. E. Biskup Okoniewski z Pelplina.

Następnie przedstawiciele zgromadzeń zakonnych odczytali sprawozdania z pracy misyjnej wśród pogan. Referowali: OO. Jezuiti, Misjonarze, Oblaci (Kanada), Pallotyni (Afryka), Bernardyni (Chiny). Pierwsze miejsce pod względem liczebności zajmują Jezuiti, którzy rozpoczęli działalność misyjną w roku 1540 w Chinach i Afryce. Posiadają 3500 misjonarzy; co siódmy Jezuita udaje się na misje. W r. 1925 posiadali 44 okręgi, 10 kolonij dla trędowatych, 41 szpitali, 8 uniwersytetów, 47 gimnazjów, 368 niższych szkół, półtora miliona wychowanków, w tem 800 seminarzystów tubylców. Najliczniej reprezentowani byli w Mozambiku. OO. Misjonarze rozwijają swą działalność od roku 1612 w Azji, Afryce i Ameryce.

Szczególnie wiele zdziałało „Tow. Dzieciństwa“, które uratowało 26 milionów dzieci, zwłaszcza w Chinach, gdzie olbrzymi ich procent ginie wskutek nędzy i braku opieki. Misjonarze posiadają 12 tys. szkół i 12 samodzielnych misyj.

W dniu 26 b. m. o godz. 4. O. W. Piątkiewicz T. J, rektor domu misyjnego, wygłosił referat: „Misja polska w Albertynie“. Wieczorem o godz. 8 odbyła się uroczysta Akademia misyjna którą zaszczycił swą obecnością J. Em. Ks. Kardynał Kakowski, J. E. Ks. Arcybiskup Ropp, J. E. Biskup Nowowiejski, prezes gener. Zw. misyjnego kleru. Sala była wypełniona po brzegi publicznością, co najwymowniej świadczyło o zainteresowaniu się ideą misyjną szerokiej publiczności. Akademię zagał J. E. Biskup płocki Nowowiejski, poczem chór Lutni, szkoła organistów i chór sodalicji akademickich wykonali szereg utworów religijnych.

Konsekracja K-ła w Bednarach z Łowickiej. Na różnych polach leczy się dotkliwie rany, które kraj nasz poniósł w dobie obecnej. We wsi Bednary (ziemi Łowickiej) odbyła się podniosła uroczystość konsekracji tamtejszego kościoła zniszczonego przez wojnę. Na tę uroczystość przybył J. E. ks. Biskup Dr. Stanisław Gałl serdecznie powitany na stacji kolej-

wej Bednary przez zawiadowcę i dzieci oraz straż ochotniczą. Od stacji Bednary poprzez dojrzewające żniwne łany ruszył okazały orszak banderji konnej złożony z młodzieży wiejskiej i grupy straży ogniowej, którzy poprzedzali i otaczali pojazd biskupi. Wieś przybrała odświętnie swe siedziby, drogę ustroiła szeregiem proporców i chust barwnych powiewających na wysokich żerdziach. Zdała uderzyły dzwony parafjalne i orszak zatrzymał się przed bramą tonącą w zieleni z napisem: „Witaj dostojny pasterzu“. Rozpoczął się ingres Biskupi wręczenie kluczy kościelnych, rzeczowe sprawozdanie ks. proboszcza Czesława Gotliba, w którym scharakteryzował stan moralny parafji, jak również skreślił dzieje gruntownego zaopatrzenia świątyni w całkowite umeblowanie. Wiele tu było zniszczenia kiedy potrzeba było na nowo konsekrować Kościół. Człoda i ochędostwo świątyni Pańskiej to widoczny znak kultury z daru religji poczęty. J. E. Dostojny Pasterz w przemówieniu swoim wskazywał parafjanom Bednarskim ile pracy trzeba włożyć w duszę własną, aby ją wychować ku zbawieniu. Modły żałobne za zmarłych parafjan przepisane rytuałem zakończyły ingres Biskupi. Poczem J. E. dokonał szczegółowej lustracji kościoła i aparatów kościelnych, znajdując wszystko we wzorowym porządku, udzielał Sakramentu Bierzmowania licznie przygotowanym parafjanom, wreszcie procesjonalne poprowadził orszak kapłanów niosących relikwie świętych męczenników do kaplicy, specjalnie na ten cel przygotowanej na cmentarzu kościelnym. Tam miały one przebywać aż do chwili wmurowania ich w wielkim ołtarzu konsekrowanego Domu Bożego. Długo kapłani odprawiali modły błagalne przy relikwiach Świętych i długo w noc, aż do świtania trwała modlitwa wiernych przy tych świętych szczątkach. Od wczesnego rana rozpoczęły się Msze Św. a potem głębokie w swej treści i piękne obrzędy kościoła katolickiego uświęcające mury zbudowane ręką ludzką. Na tę uroczystość przybyli z Warszawy i okolic dostojni goście: minister pełnomocny Austrii p. Post, podinspektor armji generał Tadeusz Jastrzębski, Janusz książę Radziwiłł z Nieborowa, starosta Sochaczewski Dr. Olpiński, Dr. Czerwiński Władysław i wielu innych. Oczekiwany Wojewoda Warszawski z powodu rozpoczęcia urlopu listownie usprawiedliwił swą nieobecność przesyłając gorące życzenia miejscowemu Ks. Proboszczowi. Starostwo Łowickie nie było reprezentowane na tak miłej uroczystości kościoła katolickiego w ziemi Łowickiej. Podczas sumy odprawionej przez Konsekratora J. E. Ks. Galla podniósł kazanie wygłosił ks. Profesor Sem. Duchown. Mieczysław Węglewicz. W tym czasie na cmentarzu kościelnym serdecznie i gorąco głosił słowo Boże

Ks. Dr. Aleksander Fajęcki, Kanclerz Archidiecezji Warszawskiej. Modły, muzyka i śpiew chóralny uświetniły ofiarę Mszy Św. Po skończonem nabożeństwie J. E. niezmordowany w pracy udziela Sakramentu Bierzmowania. Po odbytych uroczystościach kościelnych Ks. Proboszcz podejmował obiadem J. E. Księdza Biskupa, licznie zebrane duchowieństwo oraz dostojnych gości. — Całość wewnętrzna kościoła przedstawia się imponująco, piękny wielki ołtarz w stylu renesansowym, wykonany przez p. Józefa Grunwalda, organy o subtelnym tonie wykonane przez firmę Św. Cecylii oraz witraże w stylu Polskim ornamentacyjnym i figuralne dają przeświadczenie o wysoce subtelnym tonie smaku Ks. Proboszcza. Ks. Czesławowi Gotlibowi, który był spiritus movens w dokonaniu tego zbożnego dzieła serdeczni parafianie złożyli staropolski Bóg zapłać. P. Sariusz Wolski uwiecznił na kłuszy podniosłą uroczystość w Bednarach. Chwała Boża i pożytek duchowy naszej Ojczyzny — to wielkie idee dla których warto pracować i żyć.

Rekolekcje dla kapłanów. Rekolekcje dla kapłanów odbywać się będą w domu rekolekcyjnym OO. Jezuitów we Lwowie. Wrzesień: 13 — 17; 20 — 24; Październik: 4 — 8; 18 — 22. Listopad: 8 — 12; 22 — 26. Grudzień: 13 — 17. Należy zgłosić się zawczasu.

Wyższy Naukowy Kurs Spółdzielczy przy Wydziale Rolniczym Uniwersytetu Jagiellońskiego. W celu naukowego, systematycznego kształcenia pracowników znaczniejszych stowarzyszeń, związków i instytucji spółdzielczych, oraz w celu poparcia naukowego studjum ruchu spółdzielczego utworzono w roku 1924 na podstawie odrębnego Statutu Stały Roczny Wyższy Kurs Spółdzielczy w obrębie Wydziału Rolniczego Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Do zapisu w charakterze słuchaczy zwyczajnych jest wymaganiem: Posiadanie świadectwa dojrzałości szkoły średniej ogólnie - kształcącej lub zawodowej.

Słuchaczami nadzwyczajnymi mogą być ci, co ukończyli co najmniej 6 klas gimnazjalnych lub licealnych, albo posiadają maturę seminarjalną.

Podanie z wiarogodnymi odpisaniami świadectw i życiorysu należy przesyłać do dnia 15 września b. r. do Dyrekcji Kursu (Aleja Mickiewicza 17). — Wpisy osobiste nastąpią w czasie od 20 do 30 września.

Nowy prowincjał OO. Kapucynów w Warszawie. O. Honorat Adamczyk został mianowany prowincjałem zakonu OO.

Kapucynów w Warszawie. Zakon ten posiada w Polsce dwie prowincje Warszawską i Krakowską.

Zmiany w Zakonie Tow. Jezusowego. Polska prowincja zakonna OO. Jezuitów w dniu 15 sierpnia r. b. podzielono na dwie odrębne i samoistne prowincje. Z południowej części prowincji, obejmującej teren krakowskiej i lwowskiej metropolji, utworzono prowincję Małopolską, której prowincjałem z siedzibą w Krakowie (Mały Rynek 8) mianowany jest O. Władysław Jankiewicz. Z północnej części prowincji, obejmującej teren metropolji gnieźnieńsko - poznańskiej, warszawskiej i wileńskiej, została utworzona prowincja Wielkopolsko - Mazowiecka, której prowincjałem z siedzibę w Warszawie (ul. Świętojańska 12), mianowany jest O. Józef Sawicki. Teologia młodzieży zakonnej OO. Jezuitów w Lublinie, filozofja i pisarstwo w Krakowie, pozostały nadal wspólne dla obydwóch prowincji. Misje, należące do zakonnej prowincji OO. Jezuitów, przydzielone są w ten sposób, że misja rumuńska i w Rodezji północnej należeć będą do prowincji Małopolskiej; misja wschodnia zaś do prowincji Wielkopolsko - Mazowieckiej.

Nazwy nowych prowincji są historyczne, w dawnej bowiem Polsce Towarzystwo Jezusowe posiadało cztery prowincje zakonne: małopolską, wielkopolską, mazowiecką i litewską.

50-lecie kapłaństwa księdza Infułata L. Łyszkowskiego.

W dniu 9-ym lipca b. r. w kaplicy klasztoru SS. Felicjanek w Warszawie odbyła się rzadka uroczystość: sekundycje kapłańskie ks. Infułata Leopolda Łyszkowskiego, Wikariusza Generalnego Naszej Archidiecezji, Prałata Archidiacona Kapituły Metropolitalnej.

W uroczystości wzięły udział wszystkie mieszkanki klasztoru oraz przybyłe z różnych stron duchowieństwo, znajomi i Siostry Miłosierdzia.

Dostojny Jubilat, przeprowadzony uroczyście ze swego mieszkania do kaplicy, odprawił Mszę Św. w asyście kapłanów, poczem przemówił do zebranych i udzielił błogosławieństwa.

Zarówno w wigilje, jak i w dzień jubileuszu napływały do Wawra liczni goście z życzeniami, wśród nich J. E. ks. Nunncjusz Lauri z prałatami Chiarlo i Colli, J. E. ks. Biskup Gall z kapitułą, który też odczytał życzenia dla księdza Jubilata od Ojca Św. i od J. Em. Arcypasterza Kardynała. Kapłani z Kurji złożyli Czcigodnemu Ks. Jubilatawi pamiątkowy album, zawierający w sobie telegram Papieża, list Jego Eminencji i liczne podpisy przyjaciół.

Redakcja „Wiadomości“, korzystając z okazji, śle Czcigodnemu Księdzu Jubilatowi najgorętsze życzenia zdrowych i długich lat oraz zapewnienia szczerego oddania. Ad multos Annos.

Telegram od Ojca Św. dla Jubilata.

Najwyższy Pasterz gorąco winażuje ks. Leopoldowi Łysz-kowskiemu, Warszawskiej Archidiecezji Wikariuszowi Generalnemu, obchodzącemu jubileusz kapłaństwa, a błagając dlań o dobro niebios, z serca mu błogosławi.

Kardynał Gasparri.

Pismo J. Em. Kardynała Kakowskiego.

J. Em. Kardynał Kakowski wystosował do ks. Infułata Łysz-kowskiego, obchodzącego złote gody kapłańskie, następujące pismo.

Czcigodny Księżu Jubilacie!

Pół wieku upływa w dniu dzisiejszym, jak, idąc za głosem prawdziwego powołania, złożyłeś u stóp Boskiego Mi-strza twoje śluby: służenia wiernie Jego sprawie, szerzenia wśród ludzi światła Ewangelji św. i Chrystusowej nauki.

Wierny przysiedze, jak mężny żołnierz szedłeś przez życie zwycięsko naprzód, znacząc swój pochód czynami miłości, sprawiedliwości i poświęcenia dla idei. Czy jako kapłan wogóle, czy jako członek Kurji Arcybiskupiej przez lat prawie pięćdziesiąt, gdzieś przechodził wszystkie aż do najwyższych szczeble urzędów kościelnych, wszędzie chodziłeś z zaparciem siebie około dobra Kościoła i Naszej Ojczyzny.

Prawy uczeń Boskiego Nauczyciela, nie dbając o ziemską chwałę i sławę znikomą, postępowałeś zawsze w imię miłości Stwórcy, rządząc się w obcowaniu z bliźnimi prawdą, wyrozumiałością i wiernością.

To też jasna Twa a błoga działalność w Archidiecezji Naszej i szczytne Twe zasługi zniewalają Nas, byśmy Ci, Czcigodni Jubilacie gorąco za dotychczasową Twą pracę podziękowali, byśmy, korzystając z okazji złotego jubileuszu Twojego kapłaństwa, dali wyraz uczuciom, jakimi jest wypełnione Nasze serce.

Spełniłeś wielkie zadanie! Z pociechą możesz spojrzeć w przeszłość i na wzór św. Pawła powiedzieć o sobie; „Ja ze wszystkiego sumienia dobrego zachowałem się przed Bogiem aż do dnia Tego“ (Dz. Ap. XXIII, 1) i dlatego za dobre politykanie przez życie odda Ci Pan wieniec sprawiedliwości. (II Tym. IV, 7, 8).

Oby Bóg Wszecelnocny obdarzył Cię dobrem zdrowiem
w najdłuższe lata.

Hołd Twej pracy i zasłudze cześć!

A w zakład darów z Niebios i na znak miłości Naszej z
pełni serca udzielamy Ci pasterskiego błogosławieństwa.

Dan w Warszawie dnia 9 lipca 1926 roku.

(—) † Aleksander Kardynał Kakowski.

Ś. p. Ks. Cezary Wyszyński.

Dnia 31-go marca r. b. zmarł w Stanach Zjednoczonych na stanowisku kapelana Sierocińca św. Józefa (w Jackson w Mich. ks. Cezary Wyszyński) zacny kapłan i polak — patriota, gorliwy pracownik na łonie polskiej kolonii, w Ameryce.

Urodził się on d. 29-go stycznia 1858 roku w Hołownicy niedaleko miasta Korzec na Wołyniu.

Po ukończeniu studjów gimnazjalnych w Żytomierzu w 17 roku życia z odznaczeniem, wstępuje na uniwersytet w Kijowie na wydział prawny. Po ukończeniu prawa, czując powołanie do stanu kapłańskiego, wstępuje do Seminarjum Warszawskiego.

Wyświęcony na kapłana 26-go czerwca 1881-go roku kolejno pełni obowiązki wikariusza na Pradze w Warszawie, w Tomaszowie, Rawskim i w Łodzi.

W roku 1884 pracuje w Kurji Metropolitalnej w Warszawie, poczem zostaje prefektem gimnazjum na Pradze i kapłanem SS. Wizytek na Krakowskim Przedmieściu.

W 1892-m roku odbywa pierwszą podróż po Europie. Rezultatem tejże była wymuszona przez rząd rosyjski rezygnacja z urzędu prefekta i nominacja na wikariusza przy kościele Św. Krzyża w Warszawie.

W 1896-m roku odbywa drugą podróż ale do Stanów Zjednoczonych. Po powrocie do kraju zostaje przeznaczonym na proboszcza do Tomaszowa Rawskiego.

Po śmierci rodziców w r. 1899-m wyjeżdża z Warszawy po raz trzeci, ale tym razem na zawsze. Udaje się do Brazylii, gdzie w stanie Parana pracuje w Lucenie, a potem w stanie Santa Catarina — w Rio Vermello, zwalczając niezależnictwo, wkradające się między polaków.

Takich samozwańców w szacie kapłańskiej jak Piłsza i inni zwalczał skutecznie ś. p. ks. Wyszyński, otwierając oczy parafjanom swoim na te wrogie kościołowi i Polsce bałamuctwa ze strony płatnych agentów t. zw. narodowego kościoła.

W r. 1905-m wyjeżdża do Stanów Zjednoczonych. Tu pracuje najpierw w Buffalo, następnie w Chicago, a w końcu

w Detroit, nosząc się przez pewien czas z planami założenia Towarzystwa Kolonizacyjno-Transportowego polskiego.

Od roku 1908-go do roku 1921-go z małą przerwą pełni obowiązki profesora w Seminarjum Polskiem w Orchard - Lake Mich. Jako profesor Pisma Św. i Homiletyki, a przytem ojciec duchowny ś. p. Ks. Wyszyński położył wielkie zasługi. Bardzo wiele zawdzięczają mu byli jego wychowankowie. Szczegóły takie z jego życia, jak całonocne (literalnie) adoracje Najśw. Sakramentu budowały młodzież. Z pod jego pióra wyszedł „Podręcznik liturgii katolickiej“, jak również „Filo-tea“ (Św. Franciszka Sal) i inne dzieła.

Ś. p. Wyszyński pracował gorliwie nad zakładaniem szkół polskich w Ameryce. W porozumieniu z Romanem Dmowskim i Ignacym Padarewskim od r. 1900 służył polskiej sprawie na amerykańskim gruncie iście po apostołsku.

W roku 1921-m przyjął urząd kapelana SS. Felicjanek w Jackson i na tem stanowisku po krótkiej chorobie życia dokonał d. 31-go marca b. r.

Pogrzeb według życzenia miał skromny. Nabożeństwo żałobne odprawił J. E. Ks. Biskup J. Płagens. Pochowany jest na cmentarzu w Detroit.

Cześć pamięci kapłana, co szczytnemu swemu powołaniu dał tak szlachetny wyraz w pracy ofiarnej pięknego swego żywota w kraju i na obczyźnie.

Niech spoczywa w pokoju.

Z Kraju

Kurs homiletyczny. Każdy kapłan wie doskonale, jak niesłuchanie ważnym pomostem między duszpasterzem a wiernymi jest ambona — miejsce, z którego co niedziela i święto bez przerwy, niezależnie od okoliczności miejsca i czasu, idzie słowo Boże między lud, aby mu się przypomnieć lub głębiej wrazić w jego duszę. Wie on również, jak ogromna ciąży na nim odpowiedzialność za należyte tą placówką zawiadywanie. A jednak nierzadko dają się słyszeć głosy, wytykające niedomagania dzisiejszego kaznodziejstwa. — znak, że niejedno w tej dziedzinie jest jeszcze do zrobienia.

Wprawdzie z biegiem czasu każdy kaznodzieja wyrabia sobie — z pomocą wiadomości wyniesionych z seminarjum — metodę subiektywnie najdoskonalszą, metodę swoistą ale niemniej przecież prawdą jest, że i najlepszej takiej metodzie zawsze przyda się konfrontacja z nowszymi kierunkami i poglądami teorii wymowy, że każdy kapłan z niewątpliwą korzyścią przeprowadzi rewizję swych zapatrywań osobistych w tym przedmiocie, zaznajomi się z najnowszą, a uwagi godną literaturą homiletyczną, zdobędzie sobie gruntowną orientację w potrzebach doby obecnej i w środkach zaradzenia im, wreszcie znajdzie sposobność do

wymiany zdań w gronie szczególnie wymową kościelną zajmujących się konfratrów.

Powodując się takimi pobudkami, zamierza „Unitas“ Związek kapłanów archidiecezji Gnieźnieńskiej i Poznańskiej, urządzić kurs homiletyczny wykłady oraz ćwiczenia praktyczne z dyskusją w Poznaniu, w dniach od 15 do 19 listopada b. r., dostępny dla wszystkich księży całej Polski. Kurs ten odbędzie się na warunkach korzystnych (opłata wyniesie 20—30 zł.); jednakże bliższe szczegóły (jak szczegółowy program zniżkowe bilety kolejowe a także zapewnienie mieszkań i t. d.) będzie można ustalić definitywnie i zakomunikować interesowanym dopiero po 15 sierpnia, t. zn. po upływie terminu zgłoszeń, które uprasza się nadsyłać jak najrychlej pod adresem: Związek kapłanów „Unitas“, Sekretariat Generalny, — Poznań, Aleje Marcinkowskiego 22, II p.

Kursy dla wychowawczyń i wychowawców zakładów zamkniętych.

W czerwcowym numerze naszego pisma z r. b. podaliśmy program kursu dla wychowawczyń i wychowawców zakładów zamkniętych, mającego się odbyć w Poznaniu, obecnie podajemy warunki przyjęcia na ten kurs.

1) Kurs rozpoczyna się dnia 21-go września 1926 r., punktualnie o godzinie 4-ej po południu na sali wykładowej Szkoły Społecznej w Poznaniu, ul. Podgórna 12b, IIpr. Kurs trwać będzie do 15-go października włącznie.

2) Przed rozpoczęciem kursu uczestnik nadeśle curriculum vitae, w którym uwzględnić należy wykształcenie oraz praktykę w wychowywaniu młodzieży w zakładach zamkniętych.

3) Uczestnicy kursu powinni mieć pewne minimalne wykształcenie naukowe, jak liceum lub seminarjum nauczycielskie, ochronarskie i t. d. W wyjątkowych wypadkach może je zastąpić dłuższa praktyka wychowawcza w zakładach zamkniętych.

4) Wpisowe wynosi dla wychowawczyń i wychowawców zakładów, współpracujących z Związkiem Towarzystw Dobroczynności „Caritas“ 25,— zł., dla wszystkich innych kursistów 50,— zł. Wpisowe wpłaca się przed rozpoczęciem kursu; wpłaconego wpisowego nie zwraca się. W razie niemożności opłaty należy się zwrócić do Związku z wnioskiem o obniżenie wpisowego. Kursiści starają się sami o mieszkanie i utrzymanie, przyczem jednak Związek służy pośrednictwem.

5) Zgłoszenia należy przysyłać pod adresem: Związek Towarzystw Dobroczynności „Caritas“, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 22, najpóźniej do dnia 10-go września r. b.

Ze Świata.

Kongres Eucharystyczny w Chicago. Wielka to była manifestacja wiary narodu Amerykańskiego. Rząd Stanów Zjednoczonych przez ustaswych najwyższych urzędników dał wyraz uczuć i rozumienia dla tego wybuchu wiary.

Przyznać trzeba amerykańcom, że nielada dołożyli starań, aby obchód na zewnątrz wypadł jaknajuroczyściej. Urządzono specjalnych 30 linii telegraficznych dla informowania prasy. Żeby zaś te miljonowe rzesze, mogły korzystać z referatów oraz przemówień zaproszonych mówców, założono aparat pomnażający o milion razy siłę głosu mówcy, referaty roznosiło 45 aparatów. Wszystko to jednak są tylko detale.

O północy dnia 20 czerwca kardynał Charost rozpoczął w kościele N. Panny pierwszą mszę św. Następnie od g. 5 rano w 367 kościołach diecezji Chicagowskiej rozpoczęto odprawiać mszę św., które odprawiano jedna po drugiej aż do południa, było tych mszy więcej niż 6 tys., asystowało świętym ofiarom zgórą milion katolików a milion Komunii św. było ofiarowane według intencji Ojca św. O godzinie 11 w katedrze N. Panny odbyła się ceremonia otwarcia Kongresu.

Dwunastu kardynałów, trzech delegatów apostolskich, 47 arcybiskupów, 257 biskupów, 3 prefektów apostolskich, 27 opatów, 5 generałów zakonnych, 500 prałatów oraz wielka liczba duchowieństwa innych stopni. A nadto 400 dziennikarzy oraz fotografów uswietniło tę chwilę.

Na samym początku zostało odczytane brewe Ojca św. nominujące kardynała Bonzano przedstawicielem papieskim na 28 wszechświatowym kongresie. Po odcytniu brewe, arcybiskup Chicago kardynał Mundelejn zwrócił się z mową powitalną do kardynała legata, poczem prezes stałego Komitetu Zjazdów Eucharystycznych, bp. Heylen odprawił pontyfikalną mszę św., do której mu asystowało 10 kapłanów z miasta oraz 21 alumnów seminarjum, śpiewy wykonały chóry seminarjów N. Panny (de Lac i Quinglej), oraz orkiestra symfoniczna Chicagowska z 50 członków.

O godz. 3 po południu kongresiści obradowali w oddzielnych sekcjach, wieczorem zaś o godz. 8 we wszystkich kościołach diecezji odbyła się św. adoracyjna godzina. W każdym z kościołów jeden z biskupów przy tej okazji wygłosił kazanie. Pierwsza sesja jeneralna odbyła się w poniedziałek o godz. 10 rano w Stadjon w parku Grant.

Następnego dnia, t. j. we wtorek o godz. 10 zrana zebrali się kongresiści na uroczystą pontyfikalną mszę, którą celebrował nuncjusz z Kolumbji, arcybiskup Giobbe, śpiewy liturgiczne wykonał chór z 6 tys. zakonnic i 12 tys. pań chicagowskich. Po południu znowu obradowano w sekcjach, których było co najmniej — 21: angielska, włoska, francuska, czeska, litewska, niemiecka słowacka, polska, belgijska, syryjska, słoweńska, meksykańska, kroacka, rusińska, hiszpańska, węgierska, grecka, portugalska (południowej Ameryki), wschodnia, czarna i kapłańska. We wtorek odbyła się znowu wielka manifestacja zorganizowana przez stowarzyszenie Najśw. Imienia Jezusa. Takie wieczory mogą być tylko urządzone w Ameryce. Kaskady światła elektrycznego istne morze blasku oblewało wszystkich.

Ostatnia sesja w Stadjon odbyła się w środę o godz. 10. Dzień pierwszy Zjazdu mógł być nazwany dniem dzieci amerykańskich, drugi dzień niewiast, trzeci mężczyzn, ten zaś ostatni był dniem studentów

amerykańskich. Podczas uroczystej mszy śpiewał chór składający się z 30 tys. młodzieży szkół wyższych.

Zakończenie kongresu odbyło się w czwartek w semin. N. Panny nad jeziorem 50 kilometrów od Chicago.

(Mies. Past. Pł. n. 7).

Bibliografia.

Jasna Góra. Ministerstwo Spraw Zagranicznych wydało własnym kosztem dla celów propagandowych tekę „Jasna Góra“, w wykonaniu artysty - malarza Jana Gumowskiego, zawierającą fragmenty najbardziej czonej historycznej świątyni polskiej słynącej cudami, jak również reprodukcję samego cudownego obrazu Matki Boskiej. Tekę ta jest bardzo pięknie wydana. Wydawnictwo to godne jest poparcia i rozpowszechnienia.

Wielkie wyrazić należy uznanie dla naszego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, iż w celach propagandowych używa tego rodzaju środków. Jednocześnie jaknajusilniej poprzeć należy te wzniosłe i piękne zamierzenia propagandowe przez kupowanie tego wydawnictwa dla użytku plebanji, szkół i różnych instytucji. Cena tej teki wynosi 60 zł. Nabyć ją można pojedynczo i hurtownie w Wydziale prasowym Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Dr. Robert Linhardt. S. Feurige Wolke. Kanzel vorträge. auf die Sonn- und Festtage des Kirchenjahres. Zweiter Band: Pfingstkreis 8-0 (VI i 128 str.). Freiburg im Br. Herder, 1926. Brosz. 2.20 m. oprawiona w płótno 3 60 m.

W wymienionem dziele autor podaje na niedzielę i święta roku kościelnego krótkie kwadransowe nauki. W naukach tych nie podaje on wyraźnie tematów i dyspozycji, chce tylko wywołać w słuchaczu pewien „nastrój“ i uświadomić prawdy, które tkwią w jego „podświadomości“. Słowem chce, jak nam mówi w przedmowie do pierwszego tomu „głosić wiarę nowym sposobem“. Nowy ten jednak sposób zgłoszenia wiary sprawia, że często w naukach tych główna myśl nie bywa należycie przedstawiona. Mimo to w przemówieniach do inteligencji możnaby korzystać z wymienionego dzieła.

Ks. Dr. Z. Baranowski: „Służba Boża“. Podręcznik na klasę IV gimnazjalną. Opracowany według programu Ministerstwa W. R. i O. P. Nakład Księgarni św. Wojciecha. Poznań, 1926. Cena zł. 2.50.

ZA POZWOLENIEM WŁADZY DUCHOWNEJ.

Redaktor i wydawca: *Ks. Remigjusz Dąbrowski.*

Druk, archidiecezjalna „Polak - Katolik“, Krak. - Przedm. 71.